980 - 1980

WITBOEK

over

HOEGAARDEN 1000

Wij danken de N.V. Tiense Suikerraffinaderij
voor de steun die ze ons verleend heeft
bij de publicatie van deze
historische brochure

I N H O U D

I. DE STICHTING van het HOEGAARDS KAPITTEL

1. het oud Missaalboek .
2. de moeder van Karel Martel .
3. de grafsteen van de Sint Pauluskerk .
4. het archief der V Geslachten .

II. Wie was ALPAIDIS ?

1. haar leven .
2. haar schenking en stichtingen .

III. Ontleding der DOKUMENTEN

1. het Codicil van 1780 .
2. de memories van Elisabeth Van Nerum .
3. het bevestigingsschrift van 1837 .
4. notitiën over Alpaïdis .
5. de akte van Notker .
6. de akte van 1618 .
7. verblijf van Alpaïdis te Waulsort .

IV. De afkomst van GRAVIN ALPAIDIS

1. titelontleding .
2. Afstamming :
   A. Stamtafel van de Franse Koningen .
   B. moederlijke kwartierstaat van Alpaïdis .
   C. verwantschap met Alpaïdis .

V. BESLUIT .

I . De STICHTING van het HOEGAARDS KAPITTEL

Omtrent het stichtingsjaar van het Kapittel van Hoegaarden door Gravin Alpaïdis heeft steeds twijfel bestaan , enerzijds uit politieke berekening en anderzijds uit begane dwalingen wegens gebrek aan geschreven bronnen . Wanneer later de waarheid werd benaderd , liet men zich vooreerst misleiden door foutieve data , die doodgewoon door latere navorsers werden overgenomen zonder diepere studie van de zaak , zodat de vergissingen bleven bestaan en zich ophoopten .

Maar door dit alles bleef ook de Gravin van Hoegaarden , die nochtans een van de grootste landgravinnen was uit haar tijd , zo goed als onbekend , en werd haar stichting in een geheimzinnig waas gehouden .

Het archief der V geslachten van Hoegaarden heeft ons echter in de mogelijkheid gesteld om de eeuwenoude stichting tot haar recht te brengen en de Grote Dame van Hoegaarden beter te leren kennen .

Het doel van dit Witboek is het resultaat kenbaar te maken van de navorsingen en de ontleding der dokumenten betreffende de stichting van het Hoegaards Kapittel door Gravin Alpaïdis . We zeggen wel van het " Kapittel " - toen Hoegaarden zich als dorp rond de collegiale kerk begon te ontwikkelen - en niet van Hoegaarden als " nederzetting " , want dan moeten we opklimmen tot voor onze tijdrekening . .

Alvorens het onderzoek aan te vatten verwijzen we echter naar :

a) De Geschiedenis van Hoegaarden , door Pastoor Vander Velpen J. (1959) , de eerste die zich dieper met de zaak inliet en rechtzettingen liet verschijnen in " Eigen Schoon en de Brabander " jg. XXXVIII nr 1 / 2 en jg. XLIV nr 1 / 2 .

b) Histoire des Communes Belges " Hougaerde " door Alph. Wauters (1882) .

c) Tourinnes - Beauvechain , door J. Schayes (1978) .

d) en al de andere geschiedkundige bijdragen nopens Alpaïdis , tot heden verschenen .

Dit Witboek werd uitgegeven door de Studie- & Navorsingscommissie van het Nieuwhuys-museum van Hoegaarden , onder leiding van de Heer M. Dodion , ten jare 1979 , als voorbode voor de viering van het 1.000-jarig bestaan van het Kapittel .

1. Het Oud Missaalboek .

In zijn " Histoire des Communes Belges , Canton de Tirlemont , Commune de Hougaerde " p. 13 schreef Alph. Wauters , dat er een oud missaalboek zou gevonden geweest zijn in een ondergrondse kamer , te midden van het Kerkarchief

" ex antiquo missali in camera tenebrosa in archivis ecclesiae " . Daarin stond vermeld dat Alpaïdis reeds in de IIIe eeuw tot de stichting zou zijn overgegaan , onder vorm van een legaat ten voordele van de Hertogen van Brabant .

De vermelding in het missaalboek zou neergeschreven geweest zijn in een oud register dat zich op het gemeentehuis van Hoegaarden bevond in het begin van de XVIIe eeuw , getiteld " Informatiën , titulen , brieven ende munimenten raeckende die Heerlykheyt van Hoegaerden , Bevekom ende Doerne , bevonden onder die chartren berustende binnen den casteele der Stadt Vilvoorden , gecopieert anno 1618 " .

Dit manuscript , waarop wij later zullen terugkomen , werd naar de Privaatraad van Luik gestuurd en op 20 mei 1623 terug aan Hoegaarden geschonken , met de aanbeveling : " het zorgvuldig bij het archief te bewaren en er zeer bescheiden gebruik van te maken " .

Later werd het dokument vernietigd of ging verloren , misschien gewild . Maar Alph. Wauters zegt hieromtrent , dat het vol stond van vrijwillig begane fouten , ingegeven door politieke invloeden om de Hertogen van Brabant te begunstigen , zodat het hier louter om een vervalsing gaat , ten einde de waarheid te verdraaien (ten nadele van de Bisschoppen van Luik) .

2. De Moeder van Karel Martel .

Net zoals Alph. Wauters , schreef ook Past. J. Vander Velpen in zijn " Geschiedenis van Hoegaarden " p. 24 , dat vroegere geschiedschrijvers , de moeder van Karel Martel , eveneens met name Alpeide , als de stichteres van het Hoegaards Kapittel lieten doorgaan . Doch deze Alpeide leefde in de VIIe en VIIIe eeuw , terwijl de Gravin van Hoegaarden uit de Xe eeuw was , zodat ook deze stelling onjuist is , te wijten aan een verkeerde genealogie .

De moeder van Karel Martel , die een bijzit was van Pepijn van Herstal en te Orp woonde en er ook begraven werd , was wel een voormoeder van Gravin Alpaïdis van Hoegaarden , maar in geen enkel geval de stichteres van het Kapittel .

3. De Grafsteen van de Sint Pauluskerk .

Alph. Wauters , Pastoor J. Vander Velpen , J. Schayes en anderen spreken in hun werken ook over vroegere Luikse geschiedschrijvers , die verwezen naar de grafsteen van Gravin Alpaïdis van Hoegaarden in de Sint Pauluskerk van Luik , dragend in 't latijn volgend schrift :

" Hier ligt Alpaïdis , Gravin van Hoegaarden , die ons Geldenaken en Tourinnes schonk en die op haar eigen kasteel van Hoegaarden een kerk bouwde waar zij rijkelijk begiftigde kanunnikken plaatste " .

Op de steen stond noch datum van overlijden , noch datum van schenking , stichting of kerkbouw , maar het betrof hier wel degelijk de echte Gravin van Hoegaarden uit de Xe eeuw , stichteres van het Kapittel .

Alph. Wauters , die in 1882 zijn geschiedenis over Hoegaarden liet verschijnen , maar geen enkel geraadpleegd bronmateriaal vermeldde , beging evenwel fouten inzake data , die later door vele schrijvers doodgewoon werden overgenomen , terwijl Pastoor J. Vander Velpen deze fouten verbeterde dank zij de raadpleging van talloze schriften en archiefstukken en alzo meer en meer de waarheid benaderde .

Zo vermeldde Wauters o.m. dat de eerste echtgenoot van Alpaïdis , met name Godfried , van 974 tot 998 over Henegouwen zou geregeerd hebben , terwijl Vander Velpen zijn overlijden citeert in het jaar 964 . Verder schreef Wauters ook dat de stichting van het Kapittel rond het jaar 1.000 gebeurde , terwijl volgens Vander Velpen , de stichting zou doorgegaan zijn tussen 977 (na de dood van de tweede echtgenoot van Alpaïdis) en 987 (overdracht van het Graafschap Brunengerunz aan de Bisschop van Luik) .

Pastoor Vander Velpen had het met het rechte eind , maar wachtte zich van nadere bepalingen of stambomen .

4. Het Archief der V Geslachten .

Met het werk van Pastoor J. Vander Velpen als basis en aan de hand van andere hieromtrent verschenen bijdragen , begonnen de V Geslachten van Hoegaarden zich ook met de zaak in te laten . Maar pas in 1972 kregen zij een dokument in het bezit (bekomen uit het familie-archief Lowet-Oury) dat hen weldra toeliet meer te weten over Alpaïdis en haar tijd .

In samenwerking met de Studie- & Navorsingscommissie van 't Nieuwhuys-museum , werd alsdan het plan opgevat om de onbekende Dame van Hoegaarden ten gepaste tijde in het daglicht te stellen . De commissie sprak hierover voor de eerste maal in 1977 en sindsdien nam het plan grotere vormen aan .

De tijd is nu echter aangebroken om de viering van het 1000-jarig bestaan van Hoegaarden en zijn Kapittel aan te kondigen . De voorbode van deze viering maakt dan ook het onderwerp uit van huidig Witboek .

II . Wie was ALPAIDIS ?

Ofschoon deze edele Dame bijna (wij durven wel zeggen gewild) onbekend bleef in de geschiedenis , telt zij tussen haar afstammelingen menige koninklijke en prinselijke families uit Europa .

Zij is inderdaad de voormoeder van de Hertogen van Brabant , de Graven van Vlaanderen , de Hertogen van Boergondie , van het Huis der Habsburgers , de Hertogen van Parma , de Koningen van Frankrijk en van Navarra , van een Koninklijke tak uit Denemarken , van het Huis der Stuarts , van een prinselijke tak van Napoleon Bonaparte , van heersende vorsten , waaronder de Koning der Belgen , de Koning van Spanje , de Groot-Hertog van Luxemburg , de troonpretendenten van Portugal , van Italie , Bulgarije , Oostenrijk , Joegoslavie , Beieren , Frankrijk , enz...

En tenslotte is Alpaïdis ook de voormoeder van verschillende adellijke bastaardtakken , waaronder deze van Dongelbergh , Argenteau , Utenliminghe , en tal van anderen , evenals van diverse gewone families , zoals Dewaelheyns , Hubens, Collaert , Dotremont , Dodion , Caubergs , Fourie , Cipers , enz... uit Hoegaarden , van een tak Nijs uit Overlaar , Mareels uit Meldert , Van Goidsenhoven van Wahanges uit Sluizen , Vlemincx uit Vertrijk , Molemans uit Kiezegem en Henry uit Tienen met al hun afstammelingen .

1 . Haar Leven .

Alpaïdis trad in het huwelijk met Godfried I , zoon van de Graaf van Gullik (Julich) . Hij was heer van Rumigny (heerlijkheid bij Mezières in het Départ. der Ardennen) .

Door zijn huwelijk met Alpaïdis van Hoegaarden , werd Godfried I Graaf van Brunengerunz . Hij was de vertrouwensman en beschermeling van de Duitse Keizer Otto I , die in 953 zijn broeder Bruno , Aartsbisschop van Keulen , als Hertog van Lotharingen aanstelde . Deze laatste droeg in 958 aan Godfried I het Graafschap Henegouwen over , nadat Graaf Renier III er was verjaagd . Godfried I was trouwens opgevoed in de school van Bruno . Het volgend jaar werd Godfried I door Bruno tot Hertog van Lotharingen benoemd - hoogste ambtenaar uit het Keizerrijk na Bruno - zodat Alpaïdis ook de titels van Gravin van Henegouwen en Hertogin van Lotharingen droeg .

Godfried I was bijgevolg de vertegenwoordiger van de Duitse Keizer in onze gewesten en Alpaïdis was er de Eerste Dame . Hij bracht zijn leven door met oorlogen te voeren tegen de Koning van Frankrijk . Deze laatste werd geholpen door Renier en Lambert , zonen van de Graaf van Henegouwen , die naar het Franse Hof waren gevlucht en alles inspanden om met de hulp van de Franse Koning , de vaderlijke bezittingen te herwinnen .

Godfried I op zijn beurt werd in zijn strijd bijgestaan door zijn vermoedelijke kozijn Eilbert , de Graaf van Florennes , die eveneens uit de machtige Wigeric stamde , stichter van het Huis van Ardennen , Palsgraaf van Metz , Graaf van Bidgau en Triergau .

In 964 vergezelde Godfried I zijn suzerein , de Duitse Keizer , naar Italie en overleed er aan de pest .

Alpaïdis had aan haar gemaal vier zonen geschonken : Godfried (die tussen 977 en 981 stierf) , Arnulf (die zijn vader opvolgde als Heer van Rumigny en na de dood van zijn broeder ook Florennes erfde) , Wideric (die geestelijke werd en waarschijnlijk abt in de abdij van Florennes) en nog een andere , niet met name genoemd in de schenkingsakte aan de abdij van Waulsort in 981 en wellicht jong gestorven , en vermoedelijk ook een dochter met name Erlindis (dit volgens Kanunnik Roland , L. Vanderkindere en Hannon de Louvet) .

Alpaïdis , niet meer in de ouderdom zijnde om nog moeder te worden (cit. Chronijk der Abdij van Waulsort) , ging na de dood van Godfried I , een tweede huwelijk aan met Eilbert , de machtige en rijke Heer van Florennes en bondgenoot van haar eerste gemaal . Hij was weduwnaar van de vrome Heresinde , die zeven kastelen (of abdijen) bezat , waaronder dit van Florennes . Waarschijnlijk (niet volledig bewezen) was hij achterkleinkozijn van Alpaïdis .

Graaf Eilbert had geen nakomelingen en schonk zijn genegenheid aan de zonen van Alpaïdis . Zijn laatste levensjaren was hij gebrekkig en werd door Godfried en Arnulf trouw bijgestaan . Hij liet hen de Heerlijkheid van Florennes na en zulks met goedkeuring van Keizer Otto II (Aan Godfried reeds vóór zijn dood ; Arnulf kreeg ze pas na de dood van zijn broeder Godfried) .

Eilbert stierf te Fleurus op 28.3.977 en werd in de abdij van Waulsort begraven (zie chronijk Waulsort) die door hem was gesticht .

2 . Haar Schenkingen en Stichtingen .

Na de dood van Keizer Otto I keerden Renier en Lambert uit Frankrijk terug en gelukten erin om in 977 hun eigendommen te herwinnen . De eerste zal de stamvader worden van de Graven van Henegouwen , de tweede van de Graven van Leuven (later van Brabant) .

Datzelfde jaar vertrouwde Otto II het bestuur van het Hertogdom Lotharingen toe aan Karel , broeder van Koning Lotharius van Frankrijk .

Maar Alpaïdis voelde zich bedreigd door de onmiddellijke nabijheid van de Graven Renier en Lambert , aartsvijanden van haar twee echtgenoten . Uit vrees dat haar patrimonium (Brunengerunz) in handen van haar vijanden zou vallen , besloot zij na de dood van haar tweede gemaal , haar bezittingen te verdelen en tot schenkingen en stichtingen over te gaan . Zodoende werd zij de laatste wereldlijke Gravin van Hoegaarden en van Brunengerunz .

Eerst bedacht zij haar kinderen :

- Arnulf I , die Rumigny van zijn vader had geerfd en in 981 na de dood van zijn broeder Godfried II ook Florennes bekwam (erfgoed van zijn stiefvader Eilbert) , kreeg van zijn moeder het landgoed Orp (waar ook een klein kapittel werd gesticht , waarvan een prebende aan de abdij van Florennes werd geschonken) ,

Ramillies , Enines , Hesbais en Hottomont . Al deze goederen stond hij later nochtans af aan de Abdij van Florennes , waarvan hij de stichter was en door zijn zonen werd voleindigd . Hij kreeg ook Hannut , Avernas , Bertrée , Trognée en Poucet (die later overgingen op de tak Morialmé (nakomelingen van Arnulf I) .

- Haar andere zoon Godfried II had zoals reeds hoger gezegd , Florennes van zijn stiefvader bekomen , dat na zijn dood overging op zijn broeder Arnulf . Gezien deze zoon geen andere bezittingen kreeg , schijnt hij reeds overleden geweest te zijn toen Alpaïdis tot de beslissing der schenkingen was overgegaan (vermoedelijk in 978/979) .

- De derde zoon Wideric werd geestelijke , terwijl de vierde zoon reeds lang overleden was .

- Haar vermoedelijke dochter Erlindis kreeg de bezittingen te Jodoigne , een territorium dat zij zou gekregen hebben als bruidschat ter gelegenheid van haar huwelijk met een Graaf van Duras . Dit landgoed ging later over naar het St. Pauluskapittel van Luik . Erlindis bekwam ook Villers (in 1021 geschonken aan de Abdij van St. Trudo) .

Vervolgens stond Alpaïdis Bomal af aan het St. Lambertuskapittel van Luik . Overlaar schonk zij aan St. Martinus en Tourinnes ging naar Hastières. Te Hastières had Alpaïdis tijdens haar huwelijk met Eilbert een abdij gesticht , die zij aan deze van Waulsort verbond .

De Abdij Waulsort-Hastières bekwam ook haar eigendommen te Chapelle St. Laurent (de hoeve La Chise met aanpalende bossen) , te Biez en te Chaumont (bul van Paus Alexander III van 1180) . In een schouwsteen van de hoeve La Chise prijken nog steeds de letters " W H " ter herinnering aan de schenking gedaan ten voordele van de Abdij Waulsort-Hastières .

Te Tourinnes stichtte zij een jaargetijde , om de verjaardagen van haar en van haar eerste echtgenoot te gedenken en dat gebeurde jaarlijks op 1 februari . (doc. van 1356 / 1405 en waarin Alpaïdis ook als Gravin van Tourinnes vermeld stond) .

Nog andere erfgoederen uit het huis der Karolingers en eigendom van Gravin Alpaïdis , buiten Brunengerunz gelegen , bevonden zich te Overhespen , Laar en Neerwinden .

En wanneer zij al deze schenkingen had verricht (ca. 978 / 979) stichtte zij het Kapittel van Hoegaarden (980) , wijl op haar castrum een collegiale kerk werd gebouwd , waar zij 12 rijkelijk begiftigde kanunnikken plaatste . Aan dit kapittel schonk zij goederen gelegen onder Meldert en Hoksem . Zij schonk het Kapittel van Hoegaarden aan het Domkapittel van Keulen , uit dank voor de gunsten die Keizer Otto I en zijn broeder Bruno , aan haar eerste echtgenoot hadden toegekend .

Bedenken wij ook dat men er toen vast van overtuigd was dat al zijn zonden vergeven waren en zijn ziel veilig , zo men gronden en gelden aan kerkelijke instellingen schonk . Het is geenszins uitgesloten dat Alpaïdis in deze zin handelde .

Haar eerste man Godfried was voortdurend ten oorlog en dus afwezig , waarom zou zij Eilbert niet gekend hebben ? Godfried II (1e zoon van Alpaïdis) was trouwens de beschermengel van Eilbert .

In de kerk van Hoegaarden werden dan de relieken van Sint Gorgonius bijgelegd .

En wanneer zij al deze bijzondere wilsbeschikkingen had ten uitvoer gebracht , stond zij haar wereldlijke macht en het eigenlijke Brunengerunz af aan Keizer Otto II (zijn opvolger Otto III zou in 987 het Graafschap overdragen aan Prinsbisschop Notker van Luik . Vanaf toen werden de Prinsbisschoppen , als vazal van de Duitse Keizer , de heersers en territoriale vorsten van Brunengerunz) .

En eindelijk verliet zij Hoegaarden om zich terug te trekken in de abdij van Waulsort , door haar tweede echtgenoot gesticht . Aan deze abdij schonk zij haar rijke landgoederen van Rosières , misschien was dit de prijs van haar opname aldaar ? De akte werd opgesteld in 981 (vermoedelijk het jaar dus dat zij haar intrek nam te Waulsort) en medeondertekend door haar zonen Arnulf en Wigeric . In deze akte staat vermeld dat zij de schenking deed voor het zieleheil van haar overleden zonen . (dus voor Godfried II , toen reeds overleden en voor deze die niet met name werd vermeld) .

Maar korte tijd nadien , wegens een betreurenswaardig voorval , hetwelk haar ten zeerste vergramde , verliet zij reeds de abdij en het is niet geweten waar zij zich toen vestigde , maar één feit is zeker , zij werd te Luik begraven in de St Paulus-kerk , waar een grafsteen zonder datumvermelding nochtans , aan haar milde schenkingen en stichtingen herinnert .

III. ONTLEDING der DOKUMENTEN

In het archief der V Geslachten van Hoegaarden berusten dokumenten, waaronder een codicil , waaruit niet alleen het stichtingsjaar van het Hoegaards Kapittel , maar tevens de afkomst van Gravin Alpaïdis , kunnen afgeleid worden .

Wanneer de inhoud hiervan in 1977 werd kenbaar gemaakt , en ook het dokument getoond , rees er plots te Hoegaarden een reaktie op van enkelen die zich " heemkundigen " noemden en dadelijk , zonder zich op contraversele oorkonden te kunnen steunen , de echtheid van het codicil in twijfel trokken . Maar deze zelfde personen wisten vóór 1977 niet eens dat Hoegaarden drie jaar later , 1.000 jaar zou bestaan .

Wij hebben niet de pretentie slimmer te zijn dan wie ook en we baseren ons slechts op de afschriften van oude akten die in ons bezit zijn en willen in samenwerking met bevoegde deskundigen , alleen de graad van juistheid van deze dokumenten door ontleding bepalen .

1 . Het Codicil van 1780 .

Ziehier de inhoud van het zo fel betwiste codicil :

" Op heden desen 9 decembris van 't jaere gesegent Ons Heeren Jesu Christi MDCCLXXX (1780) , so wat DCCC (800) jaeren na de fundatie van ons Capittel van Hoegaerden door Alpaïdis bij die Gratie Godts, graevinne douairière van Brugeron ende Vrouwe van Chimay , causa uxoris , Vrouwe van Rumigny ende Florennes, filia van Graef Erelbald van Hougaerden ende Alpaïdis van Vrankrijk in eerste houwelyck met Graef Godefried van Julick ende dan met Graef Eylbrecht van Ardennen . Op dito so oock D - IX (500 - 9 = 491 , dus 1780 - 491 = 1289) na die octrooi van de luyckse chartre aen Hougaerden door de Prince Biscop Johan van Vlaenderen, sone van Gwyde van Dampière en van Mahaut van Béthune , ende eindelyck IX (9) daeghe na het overleyden van Marie Theresia, keyserinne douairière van Oostenryck ende coninginne van Hongarie , etc.. etc... is op deselven van dito officiael gecomen tot staet de V familiengilden in den scoet van onse edele confrerie der notable geslachten van Hougaerden om alle en igelyck die het mag aengaen op hunne consientie , Wel ter herte te nemen om voors te doen voortleven tot in de eewigheydt ende sulcke op uytersten wille en begeerte van onse afflyvighe Landtdeken Henricus Peeters , unck van de fondateurs in uytvoerderinghe van die fundatie voors. Gedaen ende by syn testament gevoeg in het pastoreel huys van Hougaerden op den 12 decembris MDCCXXXIX(1739) ende in forme gestelt en tot staet van fundatie gebracht op den 9 decembris MDCCXXXXI (1741) onder episcopael gesag ende met consent van den prince-biscop Georges Louis de Berghes , sone van Louis van Grimberghen , baron van Argonnes en Heere van Buggenhout.

Dese acte van constitutien geredigeert in 't bysijne van die delegatien uyt die familien S. Sweerts , van Nerum , H. Sweerts , Hoebancx , Struys , Michiels , Lowet , Vandertaelen , Lintermans , Vandermolen ende Hendrickx , gedeponeert by Nots Schepers , tegader met die annexe van uytvoerderinghe ende copyen van voors. codicil gegeven synde aen elck van de ondergeschrevenen present de momboir incluus .

Get. de elf afgevaardigden uit de
Geslachten "

Codicil van 9 en Cris 1780

Op heden desen 9 en Cris van 't jaer ons
Heeren Jesu Christi M DCC LXXX so wat
100 jaeren na de fundatie van ons Capittel
van Hoogstraeten door Alpaïdis by die Gratie
Gods Graevinne douairiere van Bruyeren
ende Vrouwe van Chimay causa uxoris
Vrouwe van Ramigny ende Florennes
filia van Graef Everhard van Hoogstraeten
ende Alpaïdis van Vranckrijck in eerste
houwelijck met Graef Godefried van Jolich
ende dan met Graef Eglbrecht van Clivenen
op dito 30 dach 9-bris na die octroy van
de Luijcker Chartre van Hoogstraeten door de
Prince-Biscop Johan IIe van Wheerdenen Sone
van Guijde van Dampiere en van Mafaut van
Bothain
ende Eindelijck ix daegse na het overlijden van
Maria Theresia Keyserinne douairiere van
Oostenrijck ende Coninginne van Hongarije etc. etc.
is op deselven van dito officiael Jacques tot
staet de vi Familien ghelden in den Schoot van
onse Edele Confrerije Der vi Notabele Gesellen
van Hoogstraeten om alle en eijghelijck die het
mach aengaen op hunne Conscientie wolter Kenta-
te nemen om voorz. te doen voorthoven dat in
de Sonwijsheijdt ende Sulcke op uijterste wille
en Cogheerte van onse affgestorvene Hantvesten
Henricus Pastors ende van de fundateurs in
uijtvoerdoungha van die fundatie voors. gedaen
ende by syn Assistenten gevoeg in het Kasteel
wel Huijs van Hoogstraeten op den ij xbris
MDCCLXXIX ende in hunne gestelt ende tot
staet van fundatie gebracht op den I xbris
MDCCLXXXj onder Episcopaet gesagh ende met
consent van den Prince-Biscop Georges Louis
De Berghes Sone van Louis van Brimbergh
Baron van Arjonnes en Heere van Bergen op

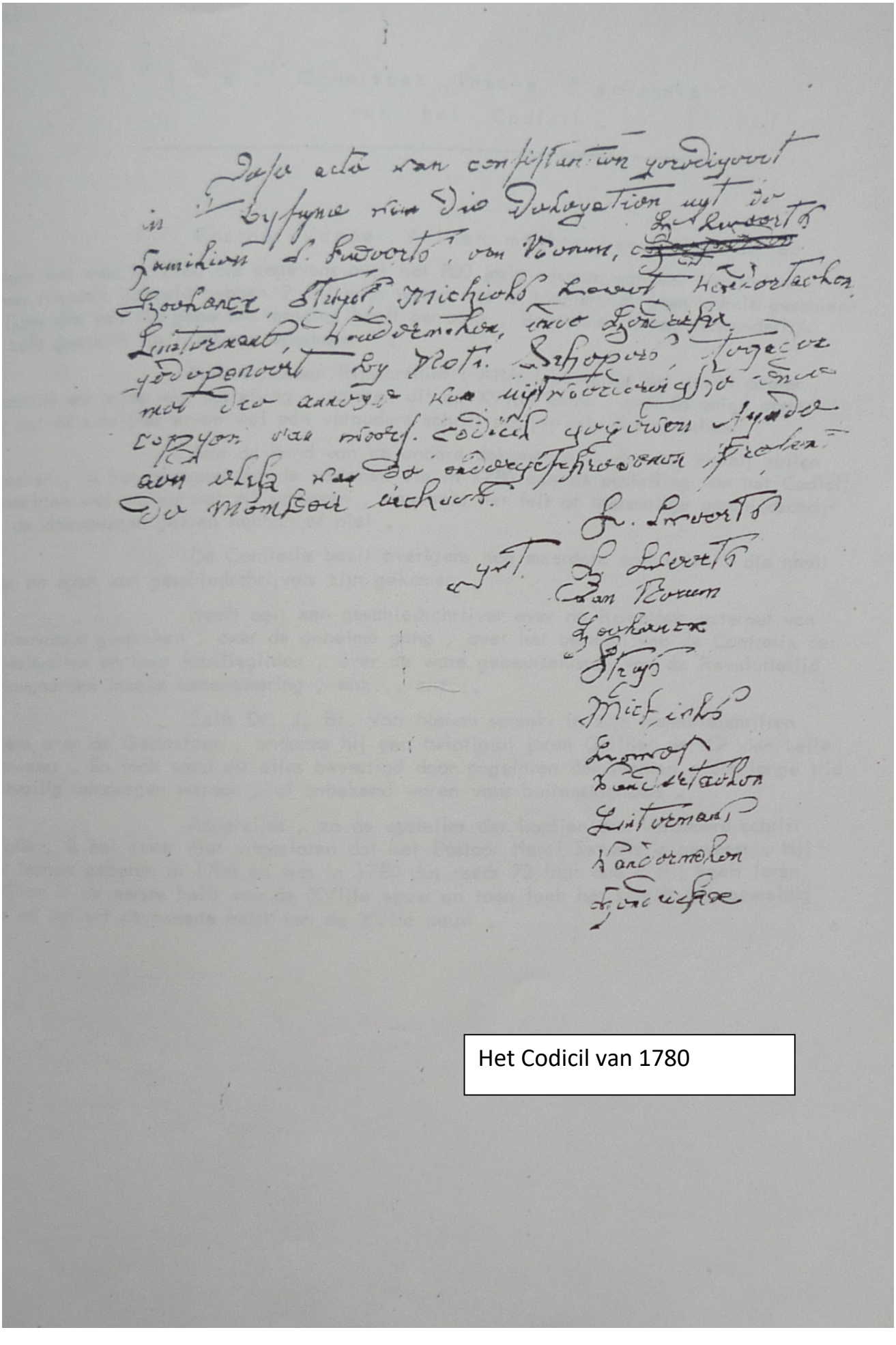

Het Codicil van 1780

1 . a . Onderzoek inzake " echtheid " van het Codicil .

Pastoor Vander Velpen merkte het volgende op :

" Waar kon men in 1780 die gegevens over het 800 jarig bestaan van het Kapittel en over Alpaïdis gehaald hebben ? Bij mijn weten was er toentertijds geen enkele geschiedschrijver die van die gegevens melding heeft gemaakt . Bovendien is het verwonderlijk dat zulk geschrift in 1780 nog voorkomt " .

Het Algemeen Rijksarchief (ARA) bevestigt dat zowel papier , als schrift en wijze van opstelling , dateren uit de XVIIIe eeuw , met de enige opmerking dat de schrijver ervan wel een verouderd schrift schijnt gebruikt te hebben .

Aan de hand van de andere dokumenten , die wij hierbij zullen bespreken , is het bewezen dat de personen die in 1780 aan de opstelling van het Codicil meewerkten wel wisten wat zij schreven , ongeacht het feit of toenmalige geschiedschrijvers de dokumenten gezien hebben of niet .

De Confrerie bezit overigens nog meerdere oorkonden , die nooit onder de ogen van geschiedschrijvers zijn gekomen .

Heeft ooit een geschiedschrijver over de Romeinse waterput van 't Nieuwhuys gesproken , over de geheime gang , over het bestaan van de Confrerie der V Geslachten en haar familiegilden , over de ware gebeurtenissen van de Revolutietijd te Hoegaarden inzake samenzwering , enz... enz...

Zelfs Dr. J. Bt. Van Nerum spreekt in zijn memorieschriften nergens over de Geslachten , ondanks hij een twintigtal jaren Griffier der Gulden Lelie is geweest . En toch werd dit alles bevestigd door nagelaten dokumenten , die lange tijd angstvallig verzwegen werden , of onbekend waren voor buitenstaanders .

Anderzijds , zo de opsteller der kopijen een verouderd schrift bezigde , is het zeker niet uitgesloten dat het Pastoor Henri Sweerts is geweest . Hij werd immers geboren in 1708 en was in 1780 dus reeds 72 jaar oud . Hij heeft leren schrijven in de eerste helft van de XVIIIe eeuw en toen leek het schrift nog geweldig goed op dat uit de tweede helft van de XVIIe eeuw .

---

1 . b . Ontleding van het Codicil .

Een Codicil is normaal geen alleenstaand dokument , wel een bijvoegsel van een testament of stichtingsakte of dergelijke .

Het codicil ter sprake is een " stichtingsacte " of liever een " acte tot staatkoming " (tot in gang stelling) van de familiegilden in de schoot van de Confrerie der V Geslachten .

Het ging wel degelijk gepaard met een " annexe van uitvoederinghe " zoals er in te lezen staat . Deze " annexe " bleef tot heden onvindbaar , maar slaat terug op een " memorandum " dat in het archief der Geslachten berust .

Zowel codicil als annexe werden gedeponeerd ter studie van Not. Schepers uit Hoegaarden (minuten van zijn notariaat uit de jaren 1785/1796 werden teruggevonden bij Not. Springer te Tienen , doch de vorige jaren ontbreken).

In het dokument staat geschreven dat er afschriften van gemaakt werden , bestemd voor elk der familie-afgevaardigden uit de Geslachten , hun mombaarvader inbegrepen .

Deze mombaarvader was Past. Henri Sweerts , wiens geschrift uit de Parochieregisters en andere door hem opgestelde akten , veel gelijkenis vertoond met het codicil , zodat het niet uitgesloten en zelfs waarschijnlijk is , dat hij de opsteller van de kopijen is geweest . De ondergeschrevenen en medeondertekenaars waren de woordvoerders van de destijds deel uitmakende families der Geslachten .

Een van deze kopijen is in ons bezit , vermoedelijk deze uit de tak van H. Sweerts . Zij werd terug aan de Confrerie geschonken door de weduwe van Jean Marie Lowet-Oury en bleef bewaard via de families Sweerts x Van Osmael , Dumont x Sweerts , Dumont x Paillet , Oury x Dumont en Lowet x Oury .

Alle inlichtingen uit het codicil , zowel namen als genealogische gegevens , data en tijdstippen werden gekontroleerd en juist bevonden . Juist de twee punten die betrekking hebben op de stichting , namelijk het benaderend stichtingsjaar van het kapittel (zo wat 800 j. na) en de afkomst van Alpaïdis (filia van ....) worden door plaatselijke heemkundigen in twijfel getrokken en hiermede natuurlijk ook de echtheid van het ganse codicil .

Belangrijke opmerking :

- de opsteller gebruikte het " zelfberekeningsstelsel " in plaats van de " juiste jaarvermelding " , t'is te zeggen " X jaren na " zoals vroeger de gewoonte was (zie de akte van Notker hier verder) ;
- de opsteller(s) scheen goed op de hoogte te zijn - voor zijn tijd - over wat hij schreef (zie afstamming en titels van de vermelde personnages) .

2 . De Memories van Elisabeth VAN NERUM .

Het tweede betwiste punt is de " benaderende datum der stichting " (namelijk so wat 800 j. na) m.a.w. 1780 - 800 = so wat 980 . Hiervoor verwijzen wij naar een tweede dokument , namelijk de nagelaten memories van Elisabeth Van Nerum .

Maar vooreerst even bepalen wie deze vrouw was .

- Zij was de echtgenote van Constant Vandertaelen , schenkers van hun huis en goederen aan de gemeente , ter oprichting van een Rusthuis .
- Zij was de kleindochter van Schepen Joannes Van Nerum , mede-ondertekenaar van het Codicil als afgevaardigde van de Van Nerumtak .
- Zij was griffierster van de Gulden Lelie , ter opvolging van Dr. J. Bt. Van Nerum .
- Zij richtte in haar huis een jeugdpatronaat in voor de kinderen uit de Geslachten .
- Zij was , zoals uit haar schriften blijkt , doordrongen van de tradities der voorouders , kende de stambomen , de heraldiek en de geschiedenis der Geslachten en meteen ook deze van Hoegaarden , hun bakermat .

Bijgevolg wel degelijk een " betrouwbare bron " , die insgelijks goed wist wat zij deed en neerschreef .

In haar memories (fine van p. 6) voegde zij het volgende bij :

" Ce jour (dat was in 1838 tijdens een algemene vergadering der Geslachten), les archives furent partagées entre les greffiers (dit waren Dr. J. Bt. Van Nerum , Antoine Dewilde en Joseph Lintermans) , tandis que mon oncle (Dr. Henri Van Nerum, toenmalige Ouderdomsdeken der Gulden Lelie en Hoofddeken van de Confrerie der V Geslachten en bovendien gemeenteraadslid en zoon van Schepen Joannes Van Nerum) a fac-similé certains codicilles (sic) joints au Cartulaire Sweerts (dit was Pastoor Henri Sweerts) , aidé par notre momboir (Pastoor Jacobus Sweerts) , en mentionnant les faits marquants dans les registres de l'église et de la commune " .

Hieruit moeten wij drie punten onthouden :

a) Dr. Henri Van Nerum heeft sommige codicils " gefacsimileerd " ;

b) het Cartularium Sweerts ;

c) de inschrijvingen in de kerk- en gemeenteregisters .

Onderzoek nopens de " fac-similatie "

Sommige (tot nu toe onbekende) afschriften van het betwiste Codicil kunnen ook een " fac-simil " zijn (een nauwkeurige nadruk van een handschrift) door Dr. Henri Van Nerum gemaakt , geholpen door de mombaarvader Pastoor Jacobus Sweerts , aan de hand van een dokument of afschrift uit het Cartularium van Henri Sweerts .

In dit geval kan het schrift van de oorspronkelijke opsteller (vermoedelijk Henri Sweerts) wel wat gefantaseerd geweest zijn door Dr. Henri Van Nerum , om de oudheid ervan beter weer te geven .

Alles wijst er echter op dat de kopij van 1780 uit de tak van H. Sweerts komt . Doch uit wat Elisabeth Van Nerum schreef kunnen wij afleiden dat Dr. Henri Van Nerum bepaalde codicils uit het Cartularium heeft overgeschreven .

Onderzoek van het Cartularium Sweerts

Een Cartularium is een bundel of register met titels , akten , oorkonden , geloofsbrieven , enz... betreffende rechten van een geestelijke of wereldlijk gemeenschap .

Het Cartularium van Hoegaarden (en/of van Sint Gorgonius) werd terug gevonden op het ARA te Brussel , maar bevat slechts enkele voor ons onderzoek onbeduidende stukken . Doch dit Cartularium kan moeilijk " Sweerts " genoemd worden .

Een andere mogelijkheid ons door Pastoor Vander Velpen aangewezen is , dat het Cartularium Sweerts , misschien het familie-cartularium der Geslachten kan geweest zijn . Wij hebben de bewijzen dat er een familie-grootboek heeft bestaan , met name " Sweertsregister " , dus een soort van Cartularium uit het Sweertshuys (waaruit de V Geslachten zijn gesproten) . Dit Grootboek , tot heden niet terug gevonden , was zeer omvangrijk (zie Familieschoon bl. 315 noot 18) . Meerdere dokumenten en afschriften uit dit archief , kwamen reeds terug in ons bezit . Helaas niet voldoende , zodat wij ons te houden hebben aan wat we bezitten . Uit de " memories " van Elisabeth Van Nerum is evenwel bewezen dat " zekere codicils " gevoegd waren in het cartularium Sweerts .

Onderzoek betreffende kerk- en gemeenteregisters

Vermits in de memoriegeschriften geschreven staat dat Dr. Henri Van Nerum melding maakte van de bijzonderste feiten in de kerk- en gemeenteregisters , werd naar deze boeken gezocht .

De kerkregisters vermelden echter niets , ofwel is het bedoelde boek verdwenen , terwijl het gemeenteregister uit de jaren 1832 / 1847 lange tijd onvindbaar bleef . Na heel wat aandringen en persoonlijke opzoekingen kwam het register plotseling te voorschijn. Waar al de andere jaartallen keurig in een speciale kast gerangschikt lagen , was het wel wat verwonderlijk dat juist het bijzonderste register ontbrak . Het lag zo maar verloren te liggen " op de zolder van het gemeentehuis " .

In dit register vonden wij het bevestigingsschrift van wat in de memories van Elisabeth Van Nerum vermeld staat .

Over de fac-similatie

in de 'Mémoires' van Elisabeth Van Nerum

Constant Vandertaelen (Leuven 1803-Hoeg. 1856) x Elisabeth Van Nerum (Hoeg. 1808-1883)

Préface

Sur demande de mon oncle Henri et suivant un dernier désir de feu mon père, j'ai commencé en 1828 à rassembler les mémoires de famille. Ce travail fut entreprit par suite d'une décision du conseil de la Confrérie, dit *le lis d'or* et à l'occasion de son 50me anniversaire. Ces mémoires ont été dressées à l'aide des notes déjà établies antérieurement par les membres du dit conseil et en collaboration étroite avec le Dr Van Nerum et d'autres apparentés. Un pèlerin de passage les a inscrit en caractères d'art sur du parchemin et furent présentées à la famille en 1838. Mais lors d'un incendie survenu en 1854 la partie majeure de ce chef-d'œuvre fut détruite par les flammes. Une partie minime seulement a pu être reconstituée avec l'aide de Mr. le curé. En 1874 après avoir fait acter mon testament, ces notes ont été recopiés en plusieurs exemplaires, dont copie fut remise à chaque branche de notre famille, lors de l'assemblée de la confrérie. Mon successeur Edouard Van Nerum a promis solennellement de compléter ces mémoires et de les remettre à la future génération. Ainsi fut fait à Hougaerde le 12.XII de l'an 1874, suivant les dernières volontés de nos ancêtres et que cela soit respectée à travers les siècles.

Voorwoord

Op vraag van mijn oom Henri en om tegemoet te komen aan een laatste wens van mijn vader zaliger, ben ik in 1828 begonnen met de herinneringen aan onze familie te verzamelen. Dit werkje was een gevolg van een beslissing van de raad van de confrérie van de gulden lelie, bij zijn 50-jarig bestaan. Deze memoires werden opgemaakt aan de hand van notities die al vroeger waren gemaakt door de leden van genoemde raad en in nauwe samenwerking met Dokter Van

Nerum en andere verwanten. Een doortrekkende pelgrim heeft ze in kunstige letters op perkament overgeschreven en ze werden aan de familie aangeboden in 1838. Maar als gevolg van een brand in 1854 is het grootste deel van dit werk verloren gegaan. Een miniem deel maar is kunnen hersteld worden met behulp van Mijnheer Pastoor. Nadat ik in 1874 mijn testament had neergelegd zijn deze notities in verschillende exemplaren overgeschreven en gegeven aan elke tak van onze familie tijdens de bijeenkomst van de confrérie. Edouard Van Nerum, mijn opvolger, heeft plechtig beloofd deze memoires te vervolledigen en ze door te geven aan de volgende generatie. Zo geschiedde te Hoegaarden op 12 december van het jaar 1874, zoals onze voorouders het hebben gewild en moge dit eeuwig gerespecteerd worden.

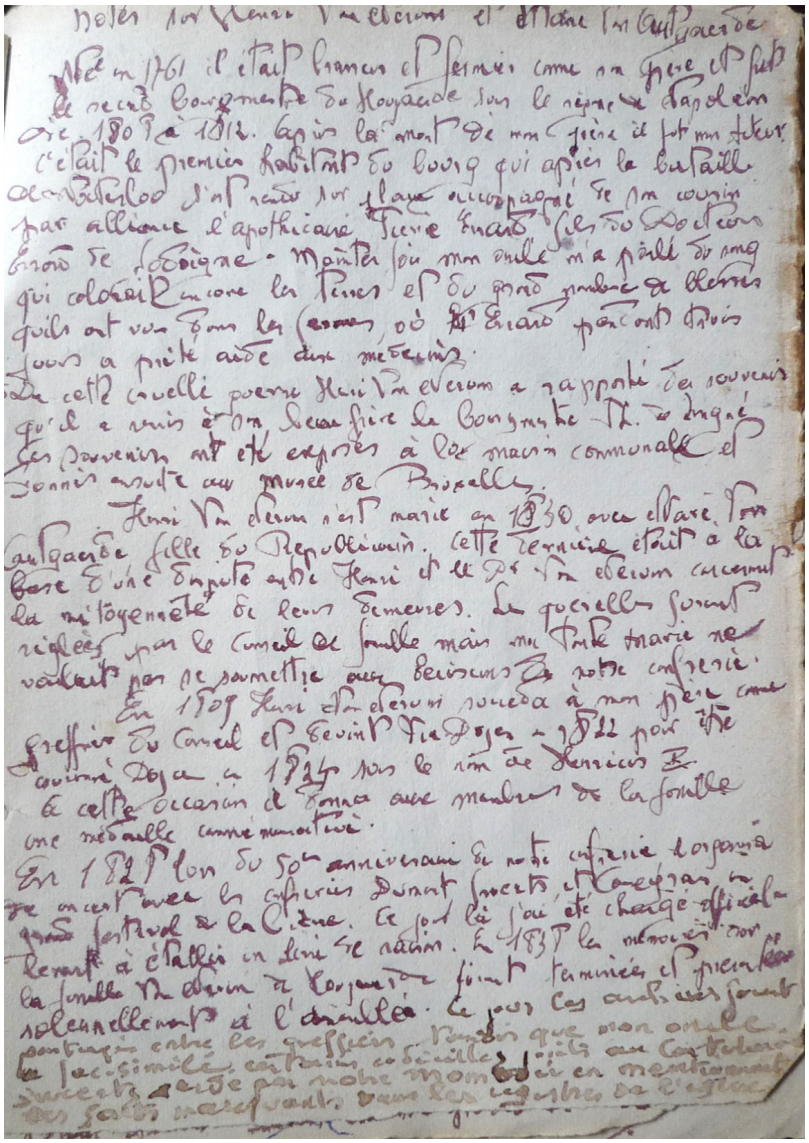

En 1838 les mémoires sur la famille Van Nerum de Hougaerde furent terminées et présentées solennellement à l'assemblée. Ce jour les archives furent partagées entre les greffiers, tandis que mon oncle a fac-similé certains codicilles joints au cartulaire Sweerts gardé par notre momboir en mentionnant des faits marquants dans les registres de l'église.

In 1838 was ik klaar met de memoires van de familie Van Nerum van Hoegaarden en het resultaat werd plechtig voorgesteld aan de vergadering. Die dag werden ook de archieven verdeeld tussen de verschillende griffiers, terwijl mijn oom een aantal codicils, gehecht aan het cartularium Sweerts dat bewaard werd door onze mombaarvader, overschreef en de markantste feiten vermeldde in de registers van de kerk.

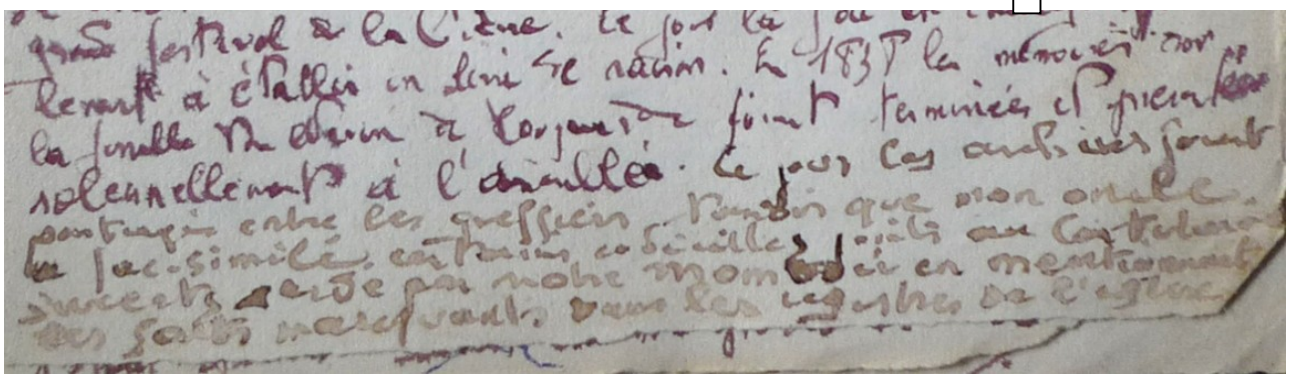

Notes sur Henri Van Nerum et Marie Van Autgaerde(n).
Né en 1761 il était brasseur et fermier comme son père et fut le second bourgmestre de Hougaerde sous le règne de Napoléon de 1808 à 1812. Après la mort de mon père il fut mon tuteur. C'était le premier habitant du bourg qui après la bataille de Waterloo s'est rendu sur place accompagné de son cousin par alliance l'apothicaire Pierre Evrard, fils du docteur Evrard de Jodoigne. Maintes fois mon oncle m'a parlé du sang qui colorait encore les terres et du grand nombre de blessés qu'ils ont vus dans les fermes, où Evrard pendant trois jours a prêté aide aux médecins.
De cette cruelle guerre Henri Van Nerum a rapporté des souvenirs qu'il a remis à son beau frère le bourgmestre Ph. de Zangré. Ces souvenirs ont été exposés à la maison communale et donnés ensuite au musée de Bruxelles.
Henri Van Nerum s'est marié en 1830 avec Marie Van Autgaerden, fille du Républicain. Cette dernière était à la base d'une dispute entre Henri et le Dr. Van Nerum concernant la mitoyenneté de leurs demeures. Les querelles furent réglées par le conseil de famille mais ma tante Marie ne voulait pas se soumettre aux décisions de notre confrérie.
En 1809 Henri Van Nerum succéda à mon père comme greffier du conseil et devint Vice-Doyen en 1822 pour être couronné Doyen en 1824 sous le nom de Henricus I. A cette occasion il donna aux membres de la famille une médaille commémorative.
En 1828 lors du 50me anniversaire de notre confrérie il organisa en concert avec les confréries Dumont, Sweerts et Coenegras un grand festival de la bière. Ce jour-là j'ai été chargé officiellement à établir un livre de raison. **En 1838 les mémoires sur la famille Van Nerum de Hougaerde furent terminées et présentées solennellement à l'assemblée. Ce jour les archives furent partagées entre les greffiers, tandis que mon oncle a fac-similé certains codicilles joints au cartulaire Sweerts gardé par notre momboir en mentionnant des faits marquants dans les registres de l'église.**

Notities over Henri Van Nerum en Marie Van Autgaerden.
Geboren in 1761 was hij brouwer en landbouwer zoals zijn vader en hij werd van 1808 tot 1812 de tweede burgemeester van Hoegaarden onder het bewind van Napoleon. Hij werd mijn voogd na het overlijden van mijn vader. Hij was de eerste inwoner van Hoegaarden die na de slag van Waterloo samen met zijn aangetrouwde kozijn, apotheker Pierre Evrard, zoon van dokter Evrard van Jodoigne, naar het slagveld is gereden. Ontelbare keren heeft mijn oom mij verteld over het bloed dat de grond kleurde en over de talloze gewonden die zij in de boerderijen hebben gezien, waar Evrard drie dagen lang de dokters geholpen heeft. Henri Van Nerum heeft van deze bloedige oorlog souvenirs meegebracht die hij aan zijn schoonbroer, burgemeester Ph. de Zangré gaf. Deze souvenirs werden tentoongesteld in het gemeentehuis en daarna aan het museum van Brussel geschonken. Henri Van Nerum trouwde in 1830 met Marie Van Autgaerden, dochter van de Republikein. Zij was er de oorzaak van dat Henri en Dokter Van Nerum ruzie maakten over de scheidingslijn tussen hun woonsten. De familieraad loste het dispuut op maar mijn tante Marie wou geen vrede nemen met de beslissing door onze confrérie genomen.
*In 1809 volgde Henri Van Nerum mijn vader op als griffier van de raad en hij werd Onderdeken in 1822 en tenslotte tot Deken gekroond in 1824 als Henricus I. Bij deze gelegenheid schonk hij een herinneringsmedaille aan de familieleden. Bij de 50ste verjaardag van onze gilde organiseerde hij samen met de gilden Dumont, Sweerts en Coenegras een groot bierfestival. Die dag werd ik officieel aangesteld om een familiekroniek op te stellen**. In 1838 was ik klaar met de memoires van de familie Van Nerum van Hoegaarden en het resultaat werd plechtig voorgesteld aan de vergadering. Die dag werden ook de archieven verdeeld tussen de verschillende griffiers, terwijl mijn oom een aantal codicils, gehecht aan het cartularium Sweerts dat bewaard werd door onze mombaarvader, overschreef en de markantste feiten vermeldde in de registers van de kerk.***

3 . Bevestigingsschrift van 1837 .

In het bijzijn van de getuigen Clement Lochie en Dany Sevenants werd het gemeenteregister aandachtig onderzocht vanaf het jaar 1838 (zoals Elisabeth Van Nerum had vermeld) tot 1847 . Er werd niets gevonden , tot plots een signalementskaartje (van recentere datum nochtans) de aandacht trok op een toelage-aanvraag voor de Kerk van Hoegaarden , daterend 13.7.1837 (zitting van de gemeenteraad) .

Op deze bladzijde stond een ganse lijst van onkosten voor de Sint Gorgoniuskerk , met in de kolom " opmerkingen " een notitie over de bouw van de kerk op het castrum van Gravin Alpaïdis .

Onderaan de tekst stond een aanvullingsteken , met de vermelding (in ander schrift en als bijvoeging) " dat dezelfde Al païdis - en l'an 980 - het kapittel stichtte " en als bronvermelding : " het Cartularium van Pastoor Henri Sweerts , bewaard in het archiefdepot der Geslachten " .

Deze bevestiging stelde nochtans drie nieuwe vragen :

- wie bracht de vermelding aan ?
- wat nopens het stichtingsjaar ?
- de echtheid van de bijvoeging .

Verklarende uitleg hierover .

- De bijvoeging stemt overeen met wat Elisabeth Van Nerum schreef , te weten : " Mentionnant les faits marquants dans les registres ... " . Vermits zij deze vermelding na 1838 bijvoegde , is het gans normaal dat deze aanvullende notitie ook nadien , zelfs aan vroegere rubrieken werd toegevoegd . Waar kon dit beter geplaatst worden dan onder de rubriek van de kerk ?
  Deze stelling werd door het ARA volledig bijgetreden en als zeer aanvaardbaar en juist beoordeeld . En inzake het Sweerts-Cartularium , werd de aanvulling totaal in overeenstemming gebracht met de schriften van Elisabeth Van Nerum .
  Tot zover inzake echtheid .
- Wie schreef nu de aanvulling in het register bij ? Dit is tot heden niet geweten .
  Op dat ogenblik maakten volgende personen deel uit van de gemeenteraad : Burgemeester de Zangré , Schepenen Dumont en Lambrechts , Raadsleden H. Van Nerum , S. Coenegras , J.H. Dewaelheyns , Boigelet , J.H. Vandermolen , Smets , Caberghs , Not. H. Putzeys en sekretaris Lodewijckx .
  Het is uitgesloten dat het Lodewijckx was , want zijn geschrift stemt niet overeen met dat van de bijgevoegde tekst en het was hij alleen die het register bijhield .
  Elk lid van de gemeenteraad mocht nochtans de registers nazien , inzien en raadplegen , zodat verschillende veronderstellingen mogelijk zijn .
  Vooreerst willen we echter vermelden dat Burg. de Zangré , Van Nerum , Dewaelheyns (die tot 1832 het Nieuwhuys bewoonde) en Vandermolen tot de

Geslachten behoorden , wijl Coenegras Onder-Deken was in de Ereraad van de Confrerie en Not. Putzeys en Dumont verwant waren met de Geslachten .
Eén van al deze personen kan dus met toelating van de Burgemeester de notitie hebben bijgevoegd of doen bijvoegen . Heel waarschijnlijk is het Dr. Henri Van Nerum geweest .

- En ten slotte wat betreft de uitdrukkelijke vermelding van het stichtingsjaar " en l'an 980 " stellen wij ons zelf de vraag of zij zich in 1838 niet hebben gebaseerd op het Codicil van 1780 door doodgewoon de woorden " so wat " weg te laten . In dit geval zijn we nog niet veel gevorderd , maar toch is het geen " benaderende " vermelding van jaartal meer , maar wel een " juiste " .

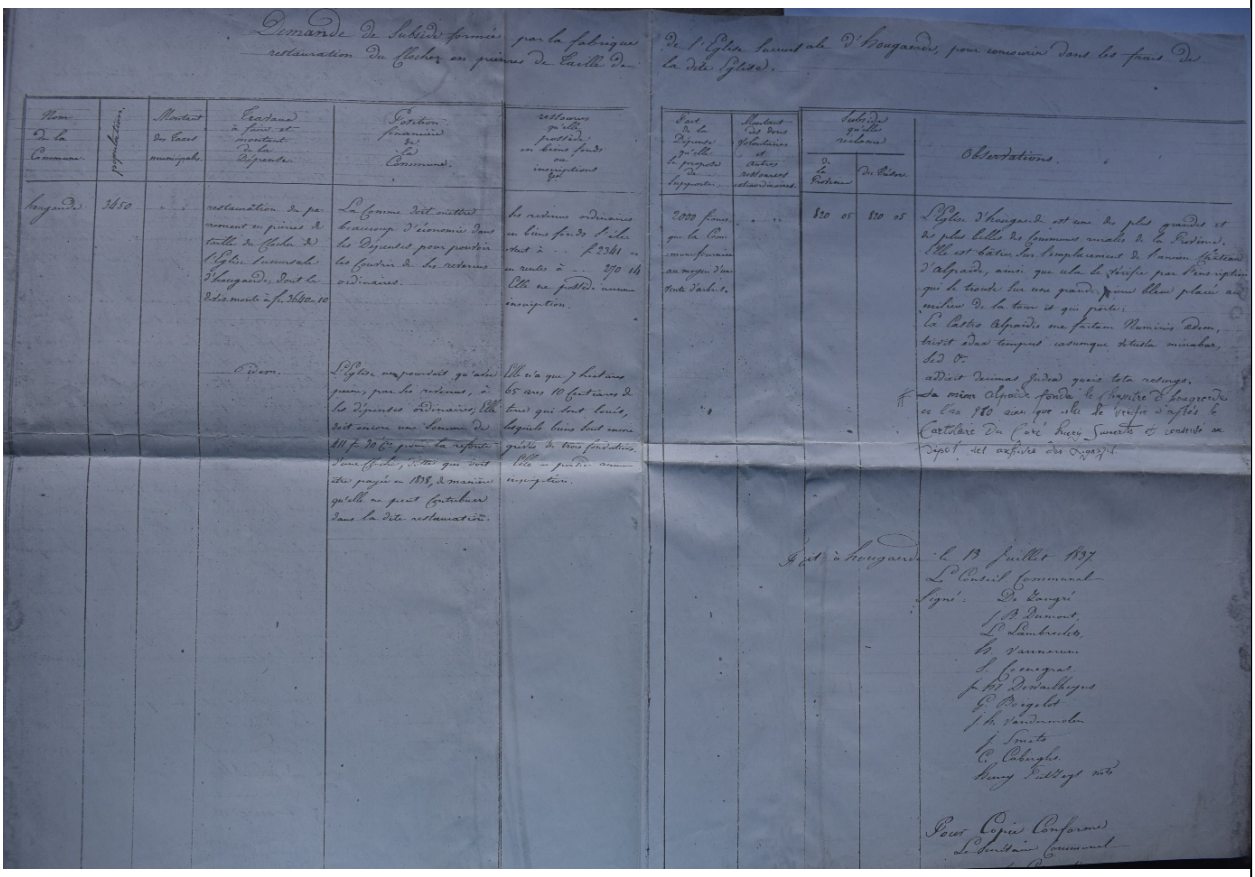

Bevestigingsschrift van 1837

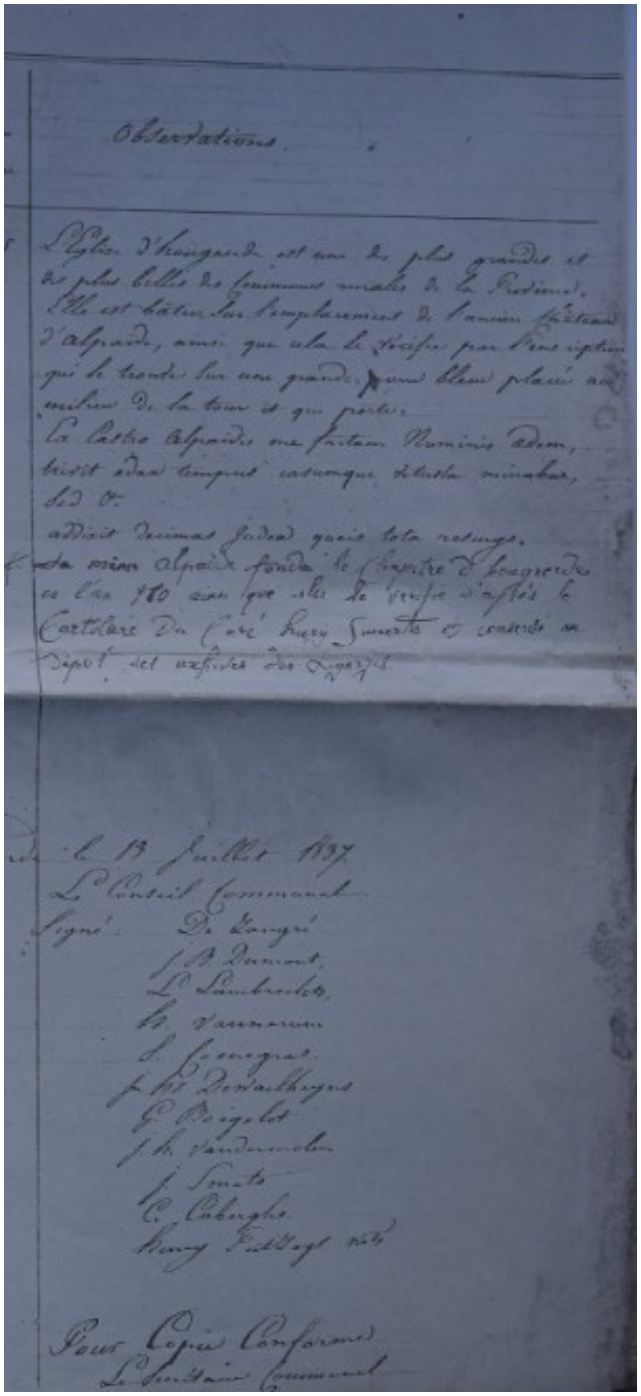

Observations.

L'Eglise d'Hougaerde est une des plus grandes et des plus belles des communes rurales de la Province. Elle est bâtie sur l'emplacement de l'ancien château d'Alpïde, ainsi que cela se vérifie par l'inscription qui se trouve sur une grande pierre bleue placée au milieu de la tour et qui porte :

Ex castro Alpaydis me factam numinis aedem
Trivit edax tempus casumque vetusta minabar
Sed
Addixit decimas iudex queis tota resurgo

La même Alpaïde fonda le Chapitre d'Hougaerde en l'an 980 ainsi que cela se vérifie d'après le Cartulaire de Curé Henrij Sweerts et conservé au dépôt des archives des Lignages.

A Hougaerde le 13 Juillet 1837
Le co-nseil communal
Signé : De Zangré
J.B. Dumont
L. Lambrechts
H. Vannerum
S. Coenegras
J.H. Dewaelheyns
G. Boigelot
J.H. Vandermolen
J. Smets
C. Caberghs
Henry Putzeys nots
Pour Copie Conforme, le Secrétaire Communal,

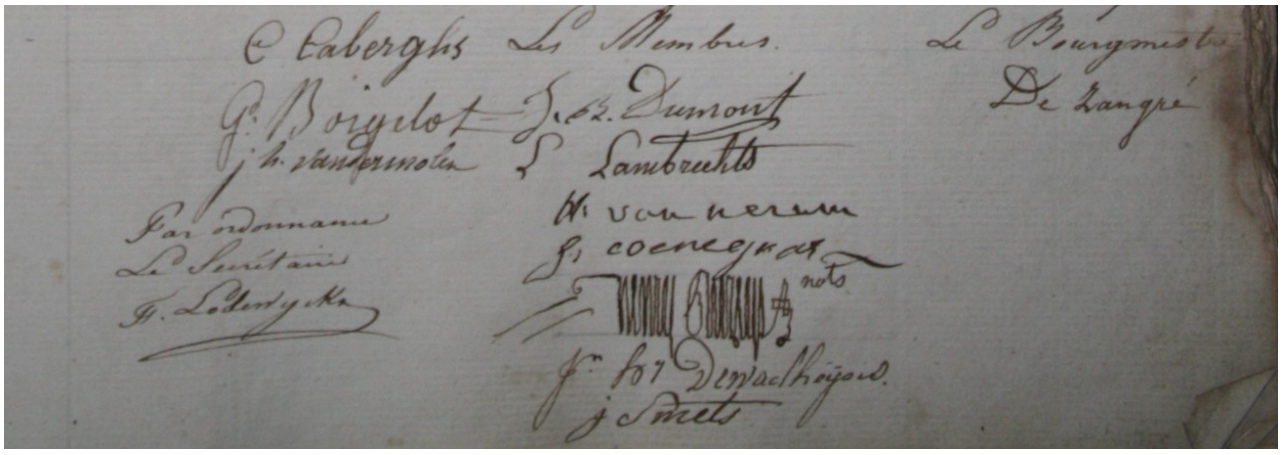

4 . Notitiën over Alpaïdis .

In een der registers van Dr. J.Bt. Van Nerum , via de familie Quinot bewaard gebleven en ons geschonken , stak buiten andere nota's , een dubbel aantekenblad met notitiën over Gravin Alpaïdis . Daarin staat vermeld :

- dat Alpaïdis gesproten is uit het ras der Karolingers (zie verder onder IV) ;

- dat haar vader Erlebald , Graaf van Hoegaarden , heer van Chimay en vazal van de Koning van Frankrijk was (zijn titels werden voldoende door de geschiedschrijvers bewezen . Op zijn vaderschap komen wij ook onder IV terug) ;

- dat haar echtgenoot Godfried , zoon was van de Graaf van Julich , uit het Huis van Ardennen stamde , heer was van Rumigny , Graaf van Henegouwen en Hertog van Lotharingen , en dat hij vazal was van de Keizer van Duitsland (bewezen door de genealogie en door de geschiedkundige bronnen bekrachtigd) ;

- dat haar tweede gemaal Eilbert , heer van Florennes , eveneens uit het Huis van Ardennen stamde (ook door meerdere bronnen bewezen) ;

- dat Alpaïdis Brunengerunz aan de Luikse Bisschop afstond en het Kapittel van Hoegaarden stichtte " en l'an que Notger frappa son seau sur le parchemin de Saint-Bavon " (de afstand van Brunengerunz vergt geen nader kommentaar , terwijl het jaartal dat Notker zijn zegel sloeg op de akte onder III / 5 wordt aangetoond) ;

- dat zij zich nadien terugtrok in de Abdij van Waulsort - Hastières , door haar tweede echtgenoot gesticht (ook algemeen bekend , doch zie III / 7) ;

- dat de kerk op de gronden van haar kasteel werd gebouwd (bewezen volgens de grafsteen in de Pauluskerk te Luik , maar onder voorbehoud inzake eerste kerk , zie III / 7) .

Al deze notitiën dragen als referte en bronvermelding :

" Uittreksel uit het Cartularium Sweerts , volgens kopij van een akte van 1618 , opgemaakt door Pastoor Houwen " (zie onder III / 6) .

En eindelijk , in fine van het tweede blad staat een stamboomfragment , waaruit blijkt dat St. Bavo en de Pepijnen uit dezelfde stamvader stammen (zie eveneens onder IV) .

Dit dokument geeft onbetwistbaar zeer gedetailleerde inlichtingen , waarvan de bijzonderste punten het voorwerp uitmaakten van een nadere ontleding .

De genealogische notities

van dokter J.B. Van Nerum

(Hoeg. 1808-Jauche 1887)

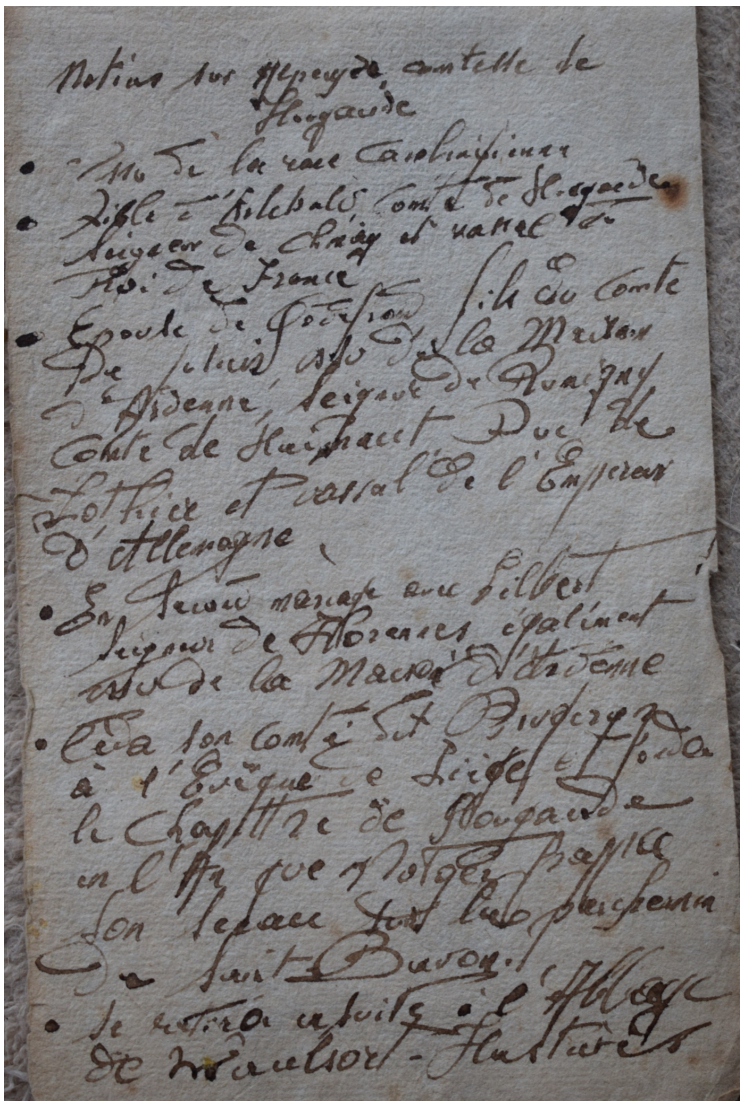

Hougaerde

° *Issu de la race Carolingienne.*
° *Fille d'Erlebald, Comte de Hougaerde, Seigneur de Chimay et vassal du Roi de France.*
° *Epouse de Godefroid, fils du Comte de Juliers, issu de la Maison d'Ardenne, Seigneur de Rumigny, Comte de Hainaut, Duc de Lothier et vassal de l'Empereur d'Allemagne.*
° *En second mariage avec Eilbert, Seigneur de Florennes également issu de la Maison d'Ardenne.*
° *Céda son Comté, dit Brugeron à l'Evêque de Liège et fonda le Chapittre de Hougaerde en l'An que Notger frappa son sceau sur le parchemin de Saint-Bavon.*
° *Se retira ensuite à l'Abbaye de Waulsort-Hastière,*

Vertaling

Notities over Alpaidis, gravin van Hoegaarden

° Afstammelinge van de Karolingers.
° Dochter van Erlebald, Graaf van Hoegaarden, heer van Chimay en vazal van de Franse Koning.
° Echtgenoot van Godfried, zoon van de Graaf van Julich uit het Huis der Ardennen, Heer van Rumigny, Graaf van Henegouwen, Hertog van Lotharingen en vazal van de Duitse Keizer.
° Huwde een tweede maal met Eilbert, Heer van Florennes en eveneens uit het Huis der Ardennen.
° Schonk haar Graafschap Brunengeruz aan de Luikse bisschop en stichtte het Hoegaardse kapittel in het jaar dat Notger zijn zegel hing aan het 'perkament' van Sint-Bavo.
° Trok zich dan terug in de abdij van Waulsort-Hastière,

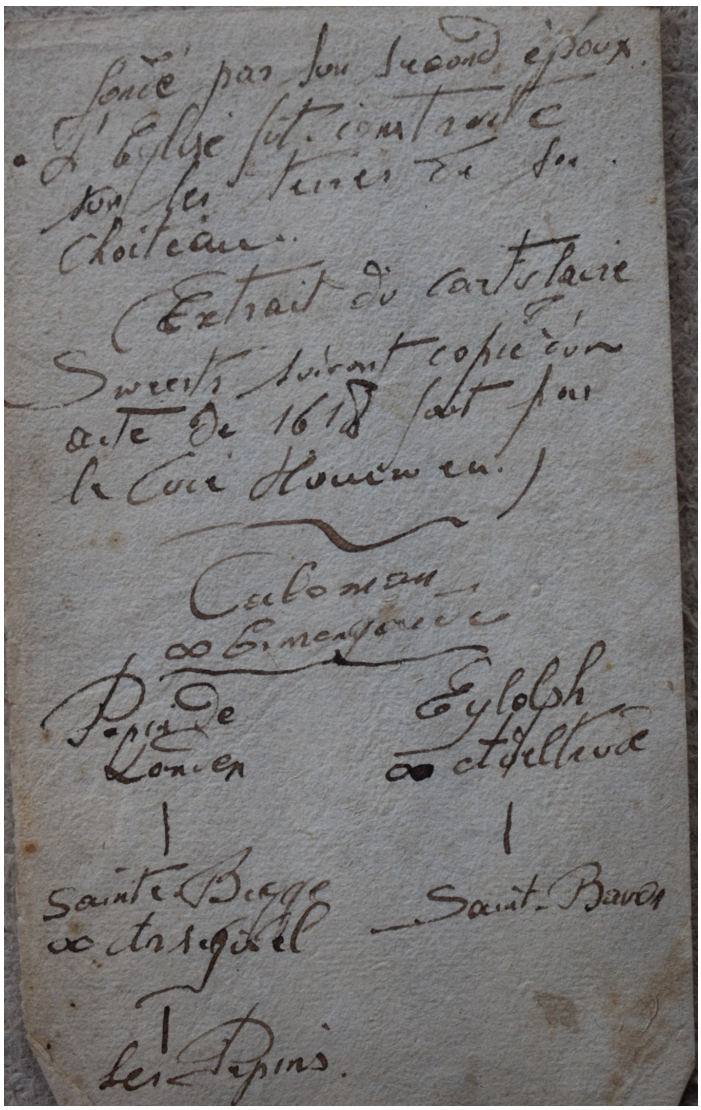

fondé par son second époux.
° L'Eglise fût construite sur les terres de son château.
(Extrait du cartulaire Sweerts suivant copie d'un acte de 1618 fait pour le Curé Hauwen.)

Vertaling
Gesticht door haar tweede echtgenoot.
° De kerk werd gebouwd op het domein van haar kasteel.
(Uittreksel uit het Cartularium Sweerts naar een kopie van een akte uit 1618 aangemaakt voor pastoor Hauwen.

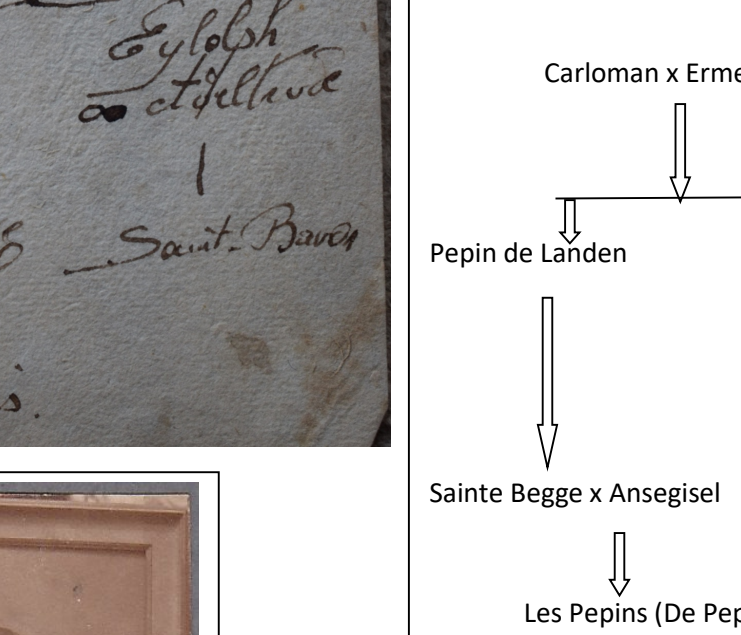

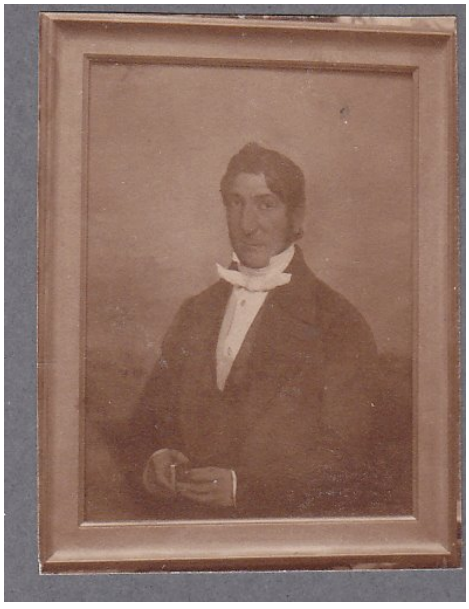

Geschilderd portret 1853

5 . De Akte van Notker .

Dank zij het ARA werd in de Abdij van Sint Baafs te Gent de akte gevonden van Bisschop Notker , gezegeld in het jaar vermeld als volgt : " EPISCOPATUS NOSTRI ANNO VIII ! " , hetzij dus in het jaar VIII van zijn Bisschoppelijk gezag . Vermits Notker in 972 tot Bisschop werd uitgeroepen , bekomen we 972 + 8 = 980 (kommentaar overbodig) .

Zo wij hier echter opnieuw in dezelfde betwistingen gaan vervallen als voor het codicil , namelijk : " Is het Notitienblad echt ? " dan is het beter alle opzoekingen stop te zetten . Indien men geen geloof meer hecht aan de nagelaten schriften van het voorgeslacht , dan moet men niet aan heemkunde doen en is het beter die geschiedenis neer te schrijven die men het liefst heeft !.

De Algemeen Rijksarchivaris , de Heer C. Wyffels schonk aan het Museum een afschrift van deze akte , evenals een foto en een afgietsel van Notker's zegel . Hij bevestigde de door het ARA gekontroleerde oorkonden uit de V Geslachten van Hoegaarden , nopens de stichting van het Kapittel door Alpaïdis in 980 . Bovendien inventariseerde het ARA de dokumenten en zal een fonds der Geslachten openstellen voor de navorsers .

Verder stippen we nog aan dat Notker's ware macht aanving in 980 . Dat jaar kreeg hij het Gravelijk gezag over al de bezittingen van zijn kerk (op dat ogenblik moest hij dus reeds bezittingen hebben om er over te kunnen heersen en daartussen bevond zich Brunengerunz en het Kapittel van Hoegaarden (onder bescherming van het Domkapittel van Keulen) .

Keizer Otto II maakte van het domein van de St. Lambertuskerk te Luik , in 980 een leen ten profijte van Notker (afstammend uit Zwabische afkomst) en waardoor laatsgenoemde leenman werd van de Keizer .

Tussen de domeinen van St. Lambertus lagen schenkingen van Alpaïdis (zie II / 2) .

Notker gaf ten slotte aan Luik de eerste wallen (3 vestingsmuren met hoge wachttorens) en maakte er een machtig centrum van , waardoor vanaf 980 de ware macht van Luik aanving . En zo geschiedde ook de ware ontplooiing van Hoegaarden , nadat Alpaïdis in 980 tot de stichting van het Kapittel was overgegaan .

Zie nopens Luik : Geschiedenis van Belgie , door Henry Dorchy (1951) en Constant Leclère (1937) , evenals Hendrik Conscience (1845) en Liège , étude de géographie urbaine , door Ph. Lecouturier .

Ingevolge de evenementen van 980 zal Luik in 1980 zijn millenium vieren en Notker herdenken . Zo zal ook het voormalig Prinsbisdom handelen met Bouillon in Luxemburg , Maaseik en Tongeren in Limburg , enz... om in 1980 hun 1000-jarig bestaan te vieren . Zo ook zal het Museum datzelfde jaar het 1000-jarig bestaan van het Hoegaards Kapittel vieren en Gravin Alpaïdis gedenken . Waarom zou Hoegaarden dit in 1981 moeten doen ? Hoegaarden dat alles aan Notker heeft geschonken .

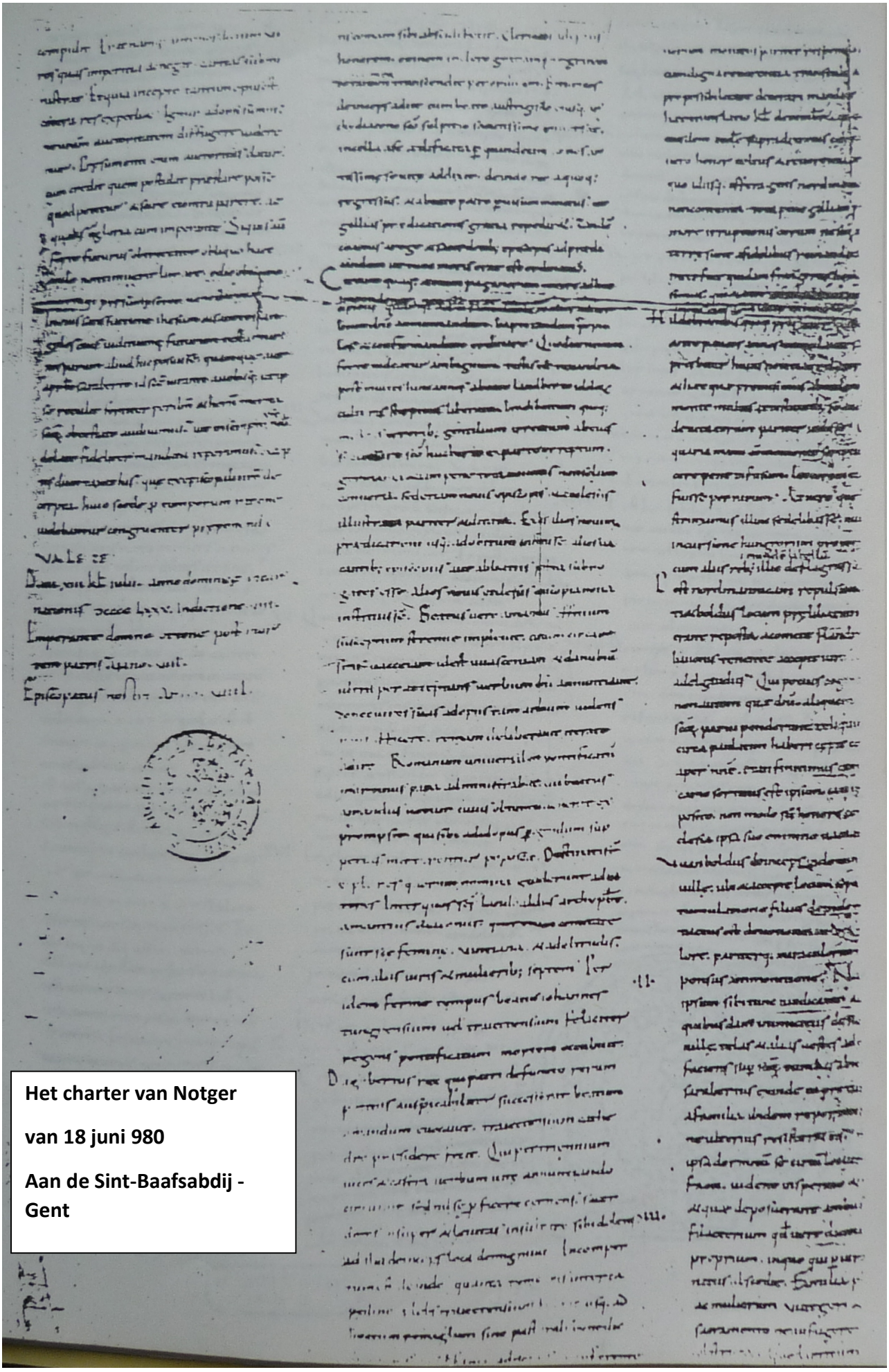

Het charter van Notger

van 18 juni 980

Aan de Sint-Baafsabdij - Gent

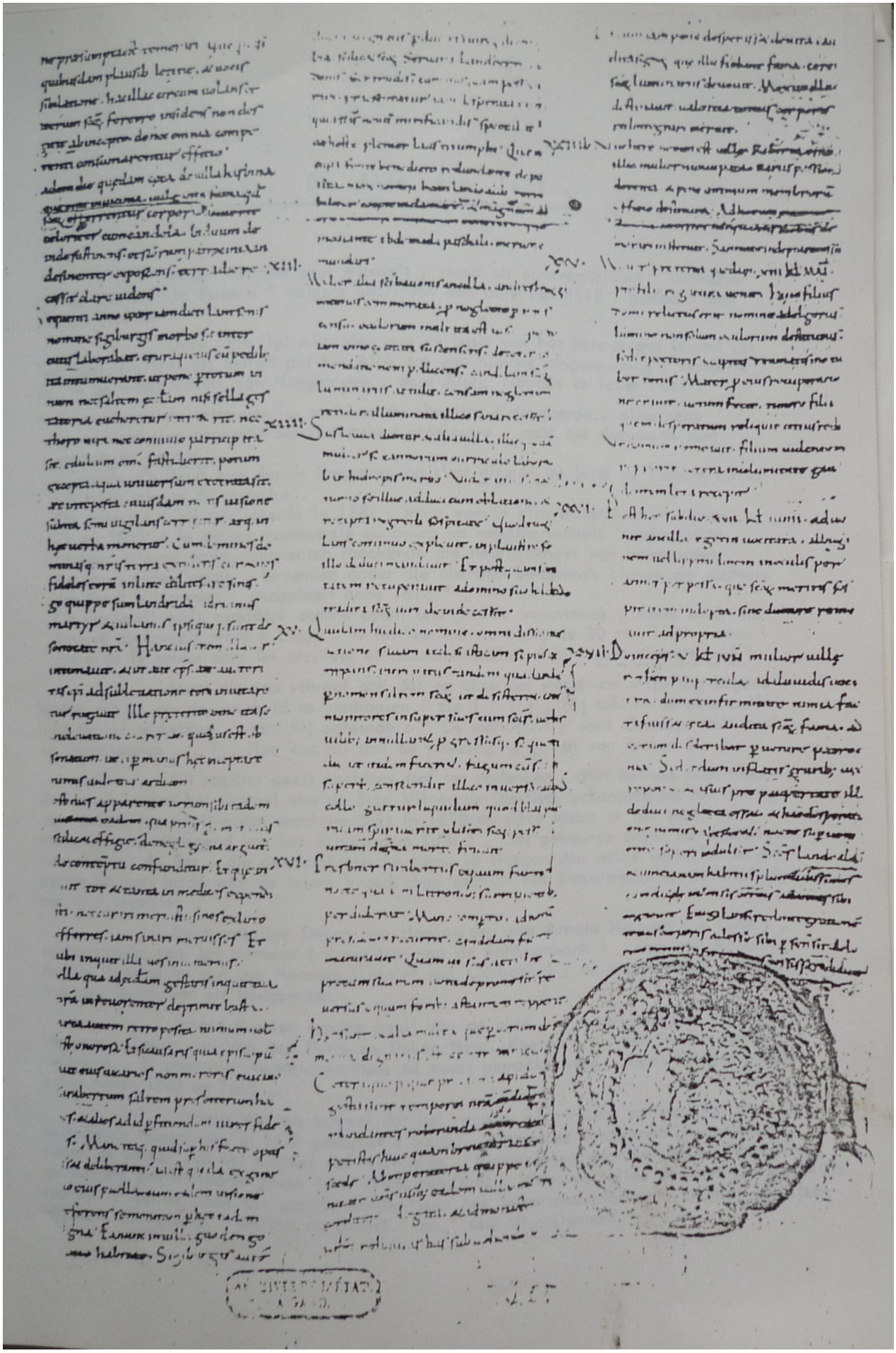

Afgietsel zegel van

prinsbisschop Notger

(ca. 940-1008)

op de Akte van Sint-Baafs

(met dank aan C. Wyffels, algemeen rijksarchivaris)

Dit zegel begeleidde het charter van 18 juni 980, " het Leven van Sint-Landelin ", opgesteld in opdracht van Heriger, dat door Notger verzonden werd aan Womar, abt van Sint-Bavo te Gent. Beschrijving: ronde zegel, 49 mm. De bisschop is afgebeeld in buste, zonder mijter en zonder staf. In de linkerhand draagt hij een boek waarop zijn rechterhand rust. Legende: "Notkerus eps "

Postzegel millennium prinsbisdom Luik

6 . De Akte van 1618 .

In de Notitiën over Alpaïdis , stond als bronvermelding " Uittreksel uit het Cartularium Sweerts " volgens kopij van een akte van 1618 , gemaakt door Pastoor Houwen .

Deze akte ligt misschien aan de basis van het benaderend jaartal uit het Codicil . Wat dit betreft gaf het ARA ons een nieuwe vingerwijzing , namelijk dat in de Geschiedenis Van Hoegaarden , door Alph. Wauters te lezen staat :

" Si nous pouvions retrouver les archives du chapitre d'Hougaerde , elles nous fourniraient sans contredit des indications précieuses , mais ces documents sont détruits ou cachés .
Il semble d'ailleurs que depuis longtemps on s'est efforcé de jeter de l'ombre sur la véritable origine du chapitre .
On conserve (hij publiceerde in 1882 , maar voerde zijn onderzoek uit tussen 1875 en 1880) à la maison communale du bourg un registre intitulé " Informatiën titulen, brieven ende munimenten raeckende die heerlijckheyt van Hoegaarden , Bevekom ende Doerne , bevonden onder die chartren berustende binnen des casteele der Stadt Vilvoorden , gecopieert anne 1618 " .
Ce manuscrit était considéré comme ayant une grande importance . Après avoir été envoyé au conseil privé à Liège , il fut restitué au bourg le 20 mai 1623 , avec ordre de le garder dans les archives et recommandation d'en " user discrètement " .

Maar Wauters schreef ook dat de akte vol stond van vrijwillig begane fouten enz... om de waarheid te verdraaien (zie I / 1) . Hij schijnt de akte zelf niet gezien te hebben , want hij noteerde : " Ce manuscrit , dont Gramaye doit avoir eu connaissance ... " . Hoe kon hij dan de bevestiging geven van fouten ?

Dit register geeft nochtans stof tot nadenken . Het bevond zich tussen de keuren binnen het Kasteel van de Stad Vilvoorde (destijds behorende tot het Hertogdom Brabant) . Kopij ervan werd gemaakt in 1618 en deze kwam in het bezit van Hoegaarden (afhangend van het Prinsbisdom Luik) . Dat gebeurde onder het Meierschap van Lambert de Pas , die de aristokratische stand te Hoegaarden wilde verheffen en de eerste basissen legde voor de latere Vroedschap waaruit het Sweertshuys en de Geslachten zijn gesproten .

De toenmalige Deken van Hoegaarden was Arnold Houwen (+ 1668) , schoonbroeder van Jan Hermans (Voorzitter van de Schepenbank) , oom van Kanunnik Arnold Hermans en van Jan Hermans (Meier van Oorbeek) , en aanverwante oom van Schepen Duynhoven uit Hoegaarden .

Arnold Houwen maakte kopij van de akte , die vermoedelijk via Kanunnik Hermans , Deken Jan Van den Putte en Deken Henri Peeters , in het Sweertscartularium belandde . Er staat niet vermeld wanneer de kopij gemaakt werd , maar het geschiedde zeker tussen 1623 en 1668 .

Vermits Wauters schreef dat het register of minstens het manuscript betreffende Hoegaarden in 1618 gekopieerd werd , bleven de oorspronkelijke stukken tussen de keuren van het Kasteel van Vilvoorde . Navorsingen door het ARA gedaan in de bundels van Vilvoorde gaven geen enkel resultaat . Waar verzeilde dan het oorspronkelijk register ? Zelfde vraag kan gesteld worden voor het Sweertscartularium . En hier verwijzen wij naar de woorden " détruits ou cachés " en " user discrètement " .

Verder weten wij dat de kopijen uit het Register van Vilvoorde naar Luik werden gestuurd (daar werden zonder twijfel ook afschriften gemaakt , die tot heden eveneens onvindbaar bleven) en in 1623 terug te Hoegaarden aankwamen , waar zij sindsdien op het gemeentehuis bewaard moesten blijven. Wij weten niet hoelang zij er bewaard bleven , maar een feit is zeker : meerdere Regenten hebben de kans gehad er inzage van te nemen en zeker deze uit de bevoorrechte standen , waaronder Arnold Houwen , die er trouwens een kopij van maakte .

Zo men de woorden van Wauters naar de letter neemt , moeten wij uit zijn vermelding " on conserve " vaststellen dat het tussen 1875 en 1880 - ogenblik waarop hij zijn opzoekingen deed - nog niet verdwenen was . Anderzijds schijnt hijzelf het niet gezien te hebben wat het vermoeden doet ontstaan dat het toen toch reeds verdwenen was . In het laatste geval ware het natuurlijk beter geweest dat hij geschreven had " on conserva " .

Ongeacht wanneer het verdween en wat er ook mee gebeurde , deken Arnold Houwen heeft er kopij van genomen , want dat staat uitdrukkelijk als bronvermelding genoteerd op het Notitienblad over Alpaïdis .

Waarom kan deze kopij niet beland zijn in het Sweertcartularium , wat trouwens met meerdere dokumenten gebeurde .

7 . Verblijf van Alpaïdis te Waulsort .

Vermits Alpaïdis in 981 schenkingen deed aan de Abdij van Waulsort , waar zij haar intrek nam , " is het logisch " schreef Pastoor Vander Velpen " dat ze dat maar deed als ze haar castrum van Hoegaarden had verlaten en afgestaan voor de bouw van een collegiale kerk " (met inbegrip van de kapittelstichting) .

En verder : " de stichtingsdatum van het kapittel in 980 kan juist zijn , want het is zeeraanneembaar dat Alpaïdis na de overdracht van haar castrum , elders haar toevluchtsoord gaat zoeken (hier in de Abdij van Waulsort) . Welnu , in 981 schenkt zij aan die abdij haar goederen te Rosières met al zijn aanhankelijkheden . Is dit niet de prijs van haar opname aldaar ? Het is alleszins best mogelijk dat die schenking van 981 samenvalt met haar vertrek uit Hoegaarden (maar dat gebeurde nadat zij dus in 980 het kapittel had gesticht). " Tot zover Pastoor Vander Velpen .

Nopens de bouw van een collegiale kerk op haar castrum , is het gans logisch dat zulks pas gebeurde nadat Alpaïdis haar kasteel had verlaten en dat geschiedde in 981 . Nochtans , volgens Alph. Wauters , zou de parochiekerk van Hoegaarden gewijd aan St. Gorgonius dateren uit de tweede helft van de VIIIe eeuw . Dit is praktisch onmogelijk , ofwel bestond er ergens in de omgeving van haar kasteel een kerkje , doch het is op de gronden van haar castrum dat de eerste grote kerk van Hoegaarden werd opgetrokken en waar Alpaïdis het kapittel stichtte .

Lang verbleef Gravin Alpaïdis evenwel niet te Waulsort . Niemand weet waar zij zich nadien vestigde . De algemene mening is dat zij naar Luik ging , waar zij wellicht overleed , maar in ieder geval begraven werd .

Toch schreef J. Schayes in zijn boek " Tourinnes - Beauvechain , terres d'enclaves de la principauté de Liège en Brabant (1978) " het volgende :

" Aux alentours de 983 , le Brugeron est menacé sinon convoité par Lambert devenu comte de Louvain , puisqu'il s'étend jusqu'aux abords immédiats de cette localité (Hoegaarden) .
C'est pourquoi Alpayde est revenue dans ses terres . Mais elle est vieille et avant de s'éteindre , elle cède le Brugeron qui revient ainsi en 987 à l'Evêque de Liège , Notger " .

Deze nieuwe versie weerlegt al de vorige , want dan zou Alpaïdis rond 983 terug naar Hoegaarden zijn gekomen en pas haar Graafschap en bezittingen in 987 aan Notker hebben afgestaan . Deze stelling is onwaarschijnlijk .

Om klaarte te brengen in deze zaak traden we in verbinding met de Heer Schayes , die ons volgend antwoord gaf :

" Rond 983 nam Lambert bezit van het Graafschap Leuven , wat evenwel niet belet dat Alpaïdis reeds vroeger tot haar schenkingen en stichtingen kan overgegaan zijn . Sommige geschiedschrijvers vermelden bovendien dat het Huis van Henegouwen vanaf 977 de bovenhand heeft genomen , zodat het van 977 tot 983 een twijfelachtige periode blijft van 6 jaren " .

Dit antwoord houdt weinig steek , want het is niet aannemelijk dat Alpaïdis haar castrum zou verlaten hebben , om zich in de abdij van Waulsort terug te trekken , zonder vooraf een bestemming aan haar bezittingen te hebben gegeven .

Ook betreffende de terugkeer van Alpaïdis naar Hoegaarden was het antwoord van de Heer Schayes niet afdoend :

" Men weet niet waar Alpaïdis zich vestigde na haar kort verblijf te Waulsort , noch waar zij stierf . De deur blijft open voor alle veronderstellingen . Waarom zou zij niet terug naar haar gronden zijn gekomen ? Zij had immers een dochter te Geldenaken en een zoon te Orp en vormde haar kasteel in kerk en kapittel om . Nogmaals , deze ganse periode is duister . De dokumenten zijn zeldzaam en de feiten werden pas één of twee eeuwen later geschreven . Dus ... ? Men moet zelf partij kiezen . "

Dit antwoord is eveneens totaal op veronderstellingen gebaseerd . Maar haar terugkeer naar Hoegaarden is evenwel niet uitgesloten , doch geenszins bewezen . In bevestigend geval durven ook wij een veronderstelling naar voren schuiven , die even geloofswaardig is . Zij luidt als volgt :

" Alpaïdis beslist na de dood van haar tweede echtgenoot (977) om zich uit het wereldlijke leven terug te trekken en kiest de abdij van Waulsort uit om haar laatste levensjaren door te brengen .

Zij begint haar grondbezittingen te verdelen en schenkt aan elk zijn deel . Dat alles geschiedde natuurlijk niet in één dag : het vergde rijpe bedenking . Het laatste wat ze nog bezat was haar castrum , dat zij voorbestemde om tot collegiale kerk te laten ombouwen , met de stichting van een rijk begiftigd kapittel (980) .

In 981 betaalde zij haar prijs tot opname in de abdij en schonk hen Rosières . Dan verliet zij Hoegaarden en vestigde zich te Waulsort .

Wegens een ongelukkig voorval , waarover zij ten zeerste vergramd was , verliet zij reeds kort nadien de abdij .

De toenmalige Bisschop Notker , die haar toestand begrijpt, geeft haar toelating om terug haar castrum te betrekken , waar de werken voor de opbouw van de collegiale kerk nog niet zijn begonnen . Haar castrum en bezittingen , dat zij aan Luik en Keulen heeft afgestaan , worden door de Duitse Keizer en Notker omgevormd in " levenstocht " (jouissance viagère) . Daar blijft zij dan tot 987 wonen , waarna zij naar Luik vertrok omdat ze te oud werd , ofwel overleed zij te Hoegaarden en werd begraven te Luik .

In datzelfde jaar bekomt Notker al de bezittingen in volle eigendom , bij speciale volmacht hem verleend door Otto III . "

Maar uiteindelijk gaat het hier niet over veronderstellingen , noch over het feit of Alpaïdis naar Hoegaarden terug gekomen is of niet , maar wel over de echtheid van de dokumenten en de stichtingsdatum van het kapittel . Dit laatste hebben wij trachten te bewijzen aan de hand van geschreven en nagelaten nota's en met de medewerking van het ARA .

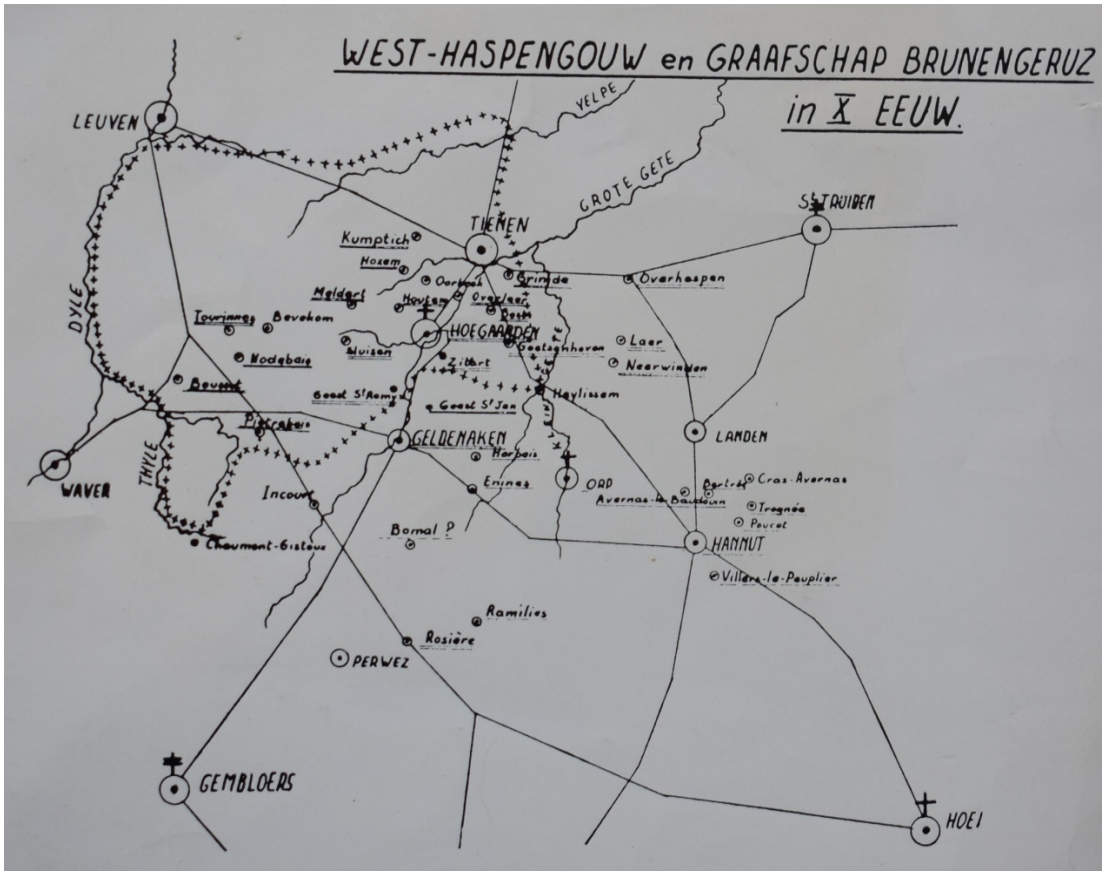
WEST-HASPENGOUW en GRAAFSCHAP BRUNENGERUZ
in X EEUW.
LEUVEN
YELPE
GROTE GETE
THIEMEN
St TRUIDEN
Kumptich
Hozem
Meldert
Tourinnes
Bevekom
Wodebais
Bewint
Pitsenbos
DYLE
THYLE
WAVER
HOEGAARDEN
Zittart
Geet St Remy
Geet St Jan
Huylissem
Laer
Neerwinden
Overhaspen
GELDENAKEN
Harpais
Eringes
Incourt
Chaumont-Gistoux
Bomal P
ORP
Avernas-le-Bauduin
Cras-Avernas
Tregnée
Poucet
HANNUT
Villers-le-Peuplier
LANDEN
Ramilies
Rosière
PERWEZ
GEMBLOERS
HOEI

IV . De AFKOMST van GRAVIN ALPAÏDIS

Het tweede betwiste punt uit het Codicil is de afkomst en de persoon zelf van Alpaïdis .

1 . Titelontleding .

In het Codicil werden haar volgende titels gegeven :

- Graevinne douairière

Dit betekent " lijftochtenares , adellijke weduwe , vrouw die van haar overleden man eigendommen bekomt (weduwgoed) . Dit laatste is echter niet mogelijk , gezien Brunengerunz noch van haar eerste , noch van haar tweede echtgenoot voortkwam , maar wel van haar vader , de Graaf van Hoegaarden en van Brunengerunz (zo Erebald haar vader was ?) .

Maar het woord " douairière " wijst in het Codicil misschien in de zin van " Lijftochtenares " en dan zou haar terugkeer naar Hoegaarden , na 981 , mogelijk zijn geweest , want wellicht zinspeelt het woord op de lijftocht (jouissance viagère) , die zij van de Keizer en de Bisschop bekwam , om op haar castrum te blijven wonen tot aan haar dood .

De investituurwetten schreven trouwens voor dat bij de dood van een vazal , die geen mannelijke nakomelingen had , het de (oudste) dochter was die zijn bezittingen erfde . Deze moest ze als bruidschat aan haar man schenken . Als hij stierf , werd zijn vrouw douairière .

- Vrouwe van Chimay

Dat slaat terug op de titel en bezittingen van haar vader , die Heer van Chimay werd genoemd . Nochtans kon er in die streek geen eigendom van Alpaïdis worden weergevonden . Had haar vader ze voor zijn dood reeds verkocht , verpand of verloren en bleef Alpaïdis ten rechte of ten onrechte deze titel dragen ?

Of ontstond er geen verwarring met de aanpalende goederen in het pagus cartrensis , waar Erebald wel bezittingen had ?

- Causa uxoris , Vrouwe van Rumigny ende Florennes

Dat is juist , want door haar eerste huwelijk werd zij Vrouwe van Rumigny , en door haar tweede , Vrouwe van Florennes .

- Filia van Graef Erebald van Hougaerde ende Alpaïdis van Vrankrijck

Het knelpunt van de betwisting , waarop we verder in alle bijzonderheden zullen terugkomen .

- In eerste houwelyck met de Graef van Julich (met 5 bijtitels) :

a) stammend uit het Huis van Ardennen (zie III / 4)

Juist , want Godfried was de kleinzoon van Wigeric van Ardennen (zie J. Schayes bladzijde 45) ;

b) heer van Rumigny

Algemeen bekend .

c) Graaf van Henegouwen

Ook juist , want hij werd in 958 door Hertog Bruno benoemd .

d) Hertog van Lotharingen

Pastoor Vander Velpen schrijft "Onder-Hertog" , J. Schayes zegt " Hertog " . Wij denken dat het " Hertog " was , gezien de juiste titel van Bruno , die hem benoemde , " Aartshertog " was en " Hertog " in waarde hier juist onder stond . Dit maakt echter geen verschil uit in onze zaak . Nochtans is het verwonderlijk dat Alpaïdis in het Codicil , ook niet de titels van " Gravin van Henegouwen " en van " Hertogin van Lotharingen " droeg . Evenwel ook ondergeschikt in ons onderzoek .

e) Vazal van de Keizer van Duitsland

Gans normaal (zie J. Schayes) en ook Past. Vander Velpen die over Alpaïdis schreef (en dus over haar echtgenoot) : Alleen de Keizer van Duitsland stond boven haar .

- Ende dan met Graef Eylbrecht van Ardennen

Feitelijk was het Graaf Eilbert van Florennes , maar vermits hij ook uit het Huis van Ardennen stamde , als kleinzoon van de machtige Wigeric en waardoor hij de kleinkozijn was van Godfried van Julich , is de naam " Ardennen " niet foutief .

Deze Wigeric , stichter van het Huis van Ardennen , was gehuwd met Kunigunde (2de huwelijk zegt Past. Vander Velpen) , die de kleindochter was van Lodewijk de Stamelaar en nicht van Karel de Eenvoudige .

Als Alpaïdis van Hoegaarden de dochter was van Erlebald en van Alpaïdis (Alpais van Frankrijk genaamd) , dan was zij de kleinnicht van Wigeric en Kunigunde .

Volgens J. Schayes was Eilbert de weduwnaar van de vrome Heresinde , maar volgens andere bronnen was hij haar zoon (van weinig nut voor ons verder onderzoek) .

2 . Haar Afstamming .

Eindelijk komen we aan het knelpunt van de betwisting nopens de afstamming en de persoon van Gravin Alpaïdis .

a) Het ras der Karolingers .

De notitiën over Alpaïdis (zie III / 4) vermelden :

" Issue de la race caroligienne "

Daarover bestaat geen betwisting , want zij stamt in elk geval uit de Karolingers , hetzij :

- als dochter of als kleindochter van Karel de Eenvoudige
- als dochter van de zuster of halfzuster van Karel de Eenvoudige , dus als kleindochter van Lodewijk de Stamelaar .

Het stamboomfragment in fine van dezelfde Notitiën geeft het volgende

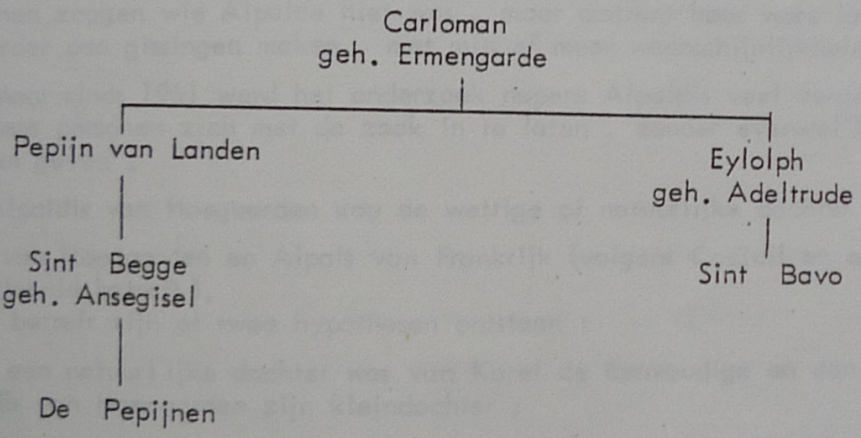

Ligt hierin niet het schoonste bewijs om aan te tonen dat zij uit het Huis der Karolingers en uit de Pepijnen stamt ? (en via Pepijn van Herstal ook uit het Huis der Merovingers : zie Kwartierstaat) . Maar hierdoor vernemen we ook dat St. Bavo - waarvan in dezelfde Notitiën sprake is in betrekking met Notker's zegel uit het jaar VIII (980) - de neef was van Pepijn van Landen .

Anderzijds , in het verband dat Alpaïdis had met het Huis van Ardennen (zij huwde tweemaal een kleinzoon van Wigeric , wijl haar moeder Alpaïs van Frankrijk , de nicht was van deze Wigeric) , noteren wij hier wat Pastoor Vander Velpen schreef : " Wigeric was de beschermheer van de relieken van Sint Gorgonius en juist een voornaam deel van deze relieken kwam te Hoegaarden terecht , waar het Kapittel door Alpaïdis gesticht , aan Sint Gorgonius werd toegewijd . "

Sint Gorgonius wordt beschouwd als een heilige uit het Karolingisch Huis , terwijl Chrodegang , die de relieken uit Rome meebracht , kanselier was van Karel Martel en van Pepijn de Korte .

En ten slotte staat in een oud dokument (Fundatio Alpaidis capituli hugardensis), ons door Pastoor Vander Velpen bekend gemaakt , vermeld dat Alpaïdis uit het geslacht van Karel I , Koning van Frankrijk stamde . Deze Karel was Karel de Grote of Karel de Kale , voorvaders van Karel de Eenvoudige (zie in dit verband de bijgaande afstammingsstaten) .

Zo men dit alles in overweging neemt , moeten we toegeven dat het voorgeslacht , dat ons deze inlichtingen naliet , zeer goed op de hoogte was en op dat gebied een betere kennis bezat dan vele van onze huidige tijdgenoten .

b) Haar ouders .

We zeggen onmiddellijk : " verwacht geen wonderen " zoals voor het jaartal 980 , maar wel een benadering van de waarheid . Zo ook schreef Past. Vander Velpen in Eigen Schoon (XLIVe jg. nr 1/2) het volgende : " Vanzelfsprekend zijn stamreeksen onderhevig aan tekorten en fouten . Het is dan ook het werk van hen die zich speciaal voor een of andere familietak hebben geïnteresseerd , de gebeurlijke aanvullingen of rechtzettingen te geven . Dit willen wij hier (hij sprak over zijn bijdrage in Eigen Schoon uit het jaar 1961) ondernemen . Jammer genoeg zal ons antwoord eerder negatief zijn , we zullen wel kunnen zeggen wie Alpaïde niet was , maar omtrent haar ware identiteit kunnen wij niet verder dan gissingen maken , met min of meer waarschijnlijkheid " .

Maar sinds 1961 werd het onderzoek nopens Alpaïdis veel verder gedreven en begonnen meerdere personen zich met de zaak in te laten , zonder evenwel"het juiste antwoord" te kunnen geven .

Alpaïdis van Hoegaarden zou de wettige of natuurlijke dochter zijn van :

1/ Graaf Erlebald van Hoegaarden en Alpaïs van Frankrijk (volgens Codicil en ook Notitieblad voor wat Erlebald betreft).
Wat haar moeder betreft zijn er twee hypothesen ontstaan :

a- dat deze een natuurlijke dochter was van Karel de Eenvoudige en dan is Alpaïdis van Hoegaarden zijn kleindochter ;

b- dat Alpaïs van Frankrijk de zuster of halfzuster zou geweest zijn van Karel de Eenvoudige en dan is Alpaïdis van Hoegaarden zijn kleinnicht .

2/ Karel de Eenvoudige (veronderstelling van Pastoor Vander Velpen) .

In het tweede geval is de vermelding van het Codicil , inzake haar ouders , foutief (misschien foutief overgeërfd gekregen uit de akte van 1618 , die dan ook foutief zou geweest zijn , enz...) . In deze veronderstelling komen wij in de theorie van Alph. Wauters terecht , die schreef " Vrijwillig begane fouten om de waarheid te verdraaien" (zie III / 6) . Zo wij ons hierbij neerleggen , dan is elk verder onderzoek overbodig , want dan zijn alle generaties sinds 1000 jaar er in gelopen , wat echter sterk te betwijfelen valt .

Om hierover zekerheid te krijgen hebben wij ons , buiten de bestaande bijdragen over Alpaïdis , ook tot het Algemeen Rijks Archief (ARA) , het Huis van de Koning , de Nationale Bibliotheek , de Bibliotheek van het Legermuseum , deskundigen inzake " hoge middeleeuwen " uit de ULB en de genealogische navorsingsdienst van de SCGD gericht . Bovendien gaf de persoonlijke archivaris van Koning Baudewijn , ons vrije inzage van het Archief van Koningin Elisabeth , dat niet minder dan 342 stamtafels telt .

Laat ons metodisch te werk gaan , zonder vooringenomenheid , vertrekkend met de gegevens waarover we beschikken : namelijk de vermelding op het Codicil " Filia van Erelbald en Alpaïdis van Vrankrijkck " . We weten niet welk dokument als basis heeft gediend om deze melding te schrijven . Is ze verkeerd , dan hebben ook veel vroegere geschiedschrijvers zich vergist of zich laten vangen door " vrijwillig begane fouten om de waarheid te verdraaien " .

Eberhard Winklaus geeft in zijn " Abnen zu Karl dem Grossen und Windukind (1950) volgend genealogisch fragment op :

I . Wermond , Graaf van Hoegaarden , vader van :

II . Erleboud , Graaf van Hoegaarden , Heer van Chimay + 921
x Alpeidis , bastaard van Frankrijk , van wie :

III . Alpaïdis , gravin van Hoegaarden , vrouwe van Chimay ,
x Godefroy , Heer van Rumigny , + ca 982 .

Dit fragment stemt volledig overeen met het Codicil van 1780 en de Notitiën over Alpaïdis (zie III / 1 en 4) . Maar misschien heeft Winklaus zich gebaseerd (zegt Pastoor Vander Velpen) , op L. Vanderkindere , die in zijn " Formation territoriale des Principautés belges , T II p 206 " vermeldde :

" Erlebald était un vasal de Charles le Simple , comme Charles le Simple a eu une fille naturelle appelée Alpaïde , je suppose que c'est la femme d'Erlebald et peut-être Alpaide , femme de Godefroid de Hainaut est elle sa fille " .

Vanderkindere schreef voorzichtig , doch Pastoor Vander Velpen trekt zijn veronderstelling in twijfel , want Ch. Duvivier heeft in zijn " Actes et documents anciens intéressant la Belgique (1903) een charter gepubliceerd waarin sprake is van " Erlebald die de relieken van de H. Monegundis aanbrengt en de Abdij van Salles sticht " . Daarin vermeldde Erlebald zijn vrouw Alpeide (uxor mea) en zijn zoon Werimundus (Wermond) . Zowel Duvivier als Vanderkindere dateren dit charter in 887 . Maar gezien Karel de Eenvoudige pas in 879 geboren werd , kon deze Alpais (reeds als gehuwd vermeld in 887) nooit zijn dochter geweest zijn .

De mogelijkheid bestaat dat het hier om een andere Erlebald gaat ; die de vader zou geweest zijn van Wermond en de grootvader van Erlebald II en dat deze laatste dan met de bastaarddochter van Karel de Eenvoudige zou gehuwd zijn , waaruit Alpaïdis van Hoegaarden werd geboren . Wellicht betreft het ook een andere Alpaïdis (zuster of halfzuster van Karel de Eenvoudige) , maar in beide veronderstellingen blijft " Alpais van Frankrijk" altijd de moeder en Erlebald altijd de vader van Alpaïdis van Hoegaarden .

In de veronderstelling dat er twee Erelebald's bestaan hebben , moet het bestaan van de tweede nog altijd bewezen worden . Zo Erlebald I er degelijk geweest is en als Alpais van Frankrijk een voorkind was van Karel de Eenvoudige, i.p.v. een kind uit een bijzit dan is alles uitgelegd , maar in dit geval was het Erlebald II en niet zijn grootvader die in 921 is gestorven (vermoord) , ofschoon de geboorte van Alpaïdis van Hoegaarden dan tamelijk laat komt .

R. Parisot citeert in " Le Royaume de Lorraine , p. 616 (1899) " Erlebald als " Comte du pagus cartrensis " en mede-ondertekenaar op " Le grand plaid de Herstal en 916 " . Was dit misschien Erlebald II ?

Het feit dat Alpaïdis van Hoegaarden grote bezittingen had , pleit er misschien voor dat zij een wettig kind is van Erlebald II , zo zegt Pastoor Vander Velpen, maar daarom is zulks nog niet zeker .

L. Vanderkindere maakt nergens gewag van een Erlebald I of II . Hij schrijft slechts over een Erlebald zonder meer en wel het volgende :

" Erlebaldus était comte du pagus cartrensis qui est immédiatement voisin du pays de Chimay . Il avait des biens dans le Loannais , le Pariensis et le Hainaut . Il fut tué en 921 " .

Het ganse raadsel blijft bestaan : " Wie was die Erlebald en die Alpais van Frankrijk : zuster of dochter van Karel de Eenvoudige ? " .

Volgens Past. Vander Velpen zijn de twee hypothesen mogelijk en bovendien ook nog andere .

In het eerste geval situeert de geboorte van Alpaïdis van Hoegaarden zich wat laat en in het tweede geval wat vroeg !

Het charter van 887 zou ook van 937 kunnen zijn , zegt Past. Vander Velpen . Dan zou het meteen bewezen zijn dat Erlebald II heeft bestaan en met Alpais , bastaarddochter van Karel de Eenvoudige , is getrouwd . Aldus zou het tevens vaststaan dat het Erlebald I was die in 921 werd vermoord .

Ondanks alles houdt Past. Vander Velpen zich aan de stelling - zonder meer - dat Alpaïdis van Hoegaarden een onwettige dochter zou zijn van Karel de Eenvoudige en schrijft doodgewoon dat Alpais van Frankrijk , vrouw van Erlebald , zeker de dochter niet is van Karel de Eenvoudige .

Het blijft immer rond de pot draaien en dit zonder afdoend resultaat . Evenwel brengt Past. Vander Velpen tegen zijn eigen hypothese dat Erlebald en Alpais van Frankrijk niet de ouders zouden zijn van Alpaïdis van Hoegaarden bezwaren in , zodat het raadsel verder blijft aanslepen .

x

x x

Na eindeloze contraversies , werd via het ARA kontakt opgenomen met het Militair Huis van de Koning , waar wij uit het archief volgende inlichtingen hebben geput , die ons in staat stellen te verklaren wat volgt :

- " Karel de Eenvoudige ° 879 verwekt met Rothilde 4 zonen en 1 dochter : Arnulf , Drogo , Rorico (werd Bisschop) , B. van Laon en Alpais (meisjes werden altijd het laatst vermeld , ook als zij de eerstgeborene zijn) .

  Deze Rothilde was geen bijzit van Karel , maar wel zijn bloedeigen tante (jongste zuster van zijn vader Lodewijk de Stamelaar en dochter van Karel de Kale , uit diens eerste huwelijk met Irmentrude van Orléans) . Rothilde werd geboren tussen 864 en 869 en was dus slechts 10 à 15 jaar ouder dan Karel . Waarom kan Alpais van Frankrijk dan niet geboren zijn rond 897/900 ? Later trad Rothilde in het huwelijk , doch het is niet geweten met wie en wanneer .

Al deze natuurlijke kinderen schijnen geboren tussen 897 en 907 .

In 907 trad Karel de Eenvoudige in het huwelijk met Frederuna die hem zes dochters schonk . Na haar dood in 916 / 917 huwde hij een tweede maal met Edgiva van Engeland , waaruit Lodewijk van Overzee sproot (dus halfbroeder van Alpais) .

Als Alpais ca. 897 / 900 geboren werd , waarom zou zij niet de vrouw van Erlebald II kunnen geworden zijn en waarom zou hieruit niet Alpaïdis van Hoegaarden rond 918 / 920 kunnen gestamd zijn ? Zodoende werd deze laatste de nicht van Karel van Lotharingen , die rond - of in 979 - aan de basis lag van de stichting van Brussel .

Het raadsel nopens een of twee Erlebald's blijft echter bestaan , ofschoon :

- in het Charter van Duvivier duidelijk staat dat Wermond de zoon is van Erlebald ;
- in Eigen Schoon XLIV jg. nr 1/2 Pastoor Vander Velpen schreef dat Wermond de vader was van Erlebald .

Hieruit kan afgeleid worden dat er twee Erlebalds kunnen geweest zijn , ofwel twee Wermonds . Het is ook mogelijk dat er maar één Erlebald heeft bestaan (zoon van Wermond I) die een eerste maal huwde met een tot heden onbekende Alpeide , waaruit Wermond II is gesproten , en een tweede maal met Alpais van Frankrijk , waaruit Alpaïdis van Hoegaarden geboren werd . Evenmin is het uitgesloten dat Alpais zijn minnares was met wie hij een dochter - Alpaïdis - had .

Eerste stelling :

Ref. Duvivier — Erleboud I — Wermond — Erleboud II — Ref. Vander Velpen — Ref. Bibl. Legermuseum (onder voorbehoud)

Tweede stelling :

Ref. Winklaus — Wermond I — Erlebald — Wermond II — Ref. Vander Velpen — Ref. Duvivier

Pastoor Vander Velpen schrijft dat Wermond , ministerialis was bij Lotharius II en zijn zoon Erlebald er bovendien verbonden was aan het Koningshuis . Deze Lotharius II leefde van ca 835 tot + 869 . Dus moeten Wermond en zijn zoon Erlebald in diezelfde periode geleefd hebben .

Anderzijds , als Erlebald (vader van Wermond) vermeld wordt in een charter van 887 en vazal was van Karel de Eenvoudige , dan heeft hij zeker geleefd tussen ca 860 en 900 (waarom niet tot 921 ?) .

Laat ons nu veronderstellen dat er maar één Erlebald heeft bestaan, zoals algemeen wordt aanvaard , gezien nergens over een tweede Erlebald wordt gesproken . In dit geval is hij het die :

- de relieken van de H. Monegundis aanbracht ;
- de abdij van Salles stichtte ;
- vermeld wordt in de akte van 887 ;
- " comte du pagus " en mede-ondertekenaar was van " le grand plaid de Herstal in 916 ;
- vermoord werd in 921 ;
- gehuwd was met een Alpeide (uxor mea) ;
- van Alpeide een zoon had met name Wermond (volgens akte 887) ;
- vazal van Karel de Eenvoudige , die tussen 898 en 923 regeerde ;
- tussen 915 en 920 vader van een dochter werd (Alpaïdis van Hoegaarden) geboren uit Alpais van Frankrijk (tweede huwelijk van Erlebald of liefdesavontuur ?) .

Erlebald wordt door L. Vanderkindere in 887 aangegeven als nog " jong zijnde " , dus ...

In dit geval moet natuurlijk nog eerst de dood van Erlebald's eerste vrouw bewezen worden . En bovendien , hoe kon Alpaïdis van Hoegaarden (indien zij een onwettige dochter was van Erlebald en Alpais van Frankrijk) in het bezit gekomen zijn van al die eigendommen ? Was haar halfbroeder Wermond misschien gestorven ? Of kreeg Wermond misschien de vaderlijke bezittingen in het pagus cartrensis , Laon , Porcensis en Henegouwen , terwijl zijn zuster (of halfzuster) Brunengerunz bekwam ? Alpaïdis was de enige dochter en haar vader werd niet onttroond , maar sneuvelde of werd vermoord . Dus kon zij in het bezit komen van grondeigendommen . Vermits het om kroongoederen gaat , gelegen in de streek die de bakermat was van de Karolingers , moeten die toch van ergens gekomen zijn . Niet van Alpais van Frankrijk , noch van Karel de Eenvoudige , dan van haar vader Erlebald , misschien een afstammeling van een zoon of dochter uit het Huis van de Karolingers (of de theorie van Pastoor Vander Velpen met " Huguard ") .

Hoe men de zaak ook draait of keert , Erlebald en Alpais blijven in beide gevallen de ouders van Alpaïdis van Hoegaarden en dit tot het bewijs van het tegengestelde .

Zo luidt de eindstelling , na confrontatie van alle mogelijkheden van de voornoemde navorsers en instanties , die ons hun medewerking hebben verleend .

Het feit dat Alpaïdis misschien een onwettige dochter zou kunnen geweest zijn van Erlebald en Alpais van Frankrijk , is misschien de rede waarom haar afkomst in een waas van geheimzinnigheid werd gehouden. Het was inderdaad niet zo schitterend geboren te zijn uit een koningsdochter (Alpais) die relaties onderhield met de vazal van haar vader . Is het daarom dat zij geen prinselijke titel droeg en alleen als gravin vermeld werd ?

De onwettigheid van haar geboorte willen we besluiten met de opmerkingen van Pastoor Vander Velpen :

- Alpeidis is een koninginnenaam ;
- deze naam werd viermaal geschonken aan onwettige vrouwen of dochters , te weten : Alpeide , bijzit van Pepijn van Herstal en moeder van Karel Martel , Alpais , bastaarddochter van Karel de Grote , Alpeide bastaarddochter van Lodewijk de Vrome , gehuwd met Bego , Graaf van Parijs (halfzuster van Karel de Kale) en Alpais van Frankrijk , natuurlijke dochter van Karel de Eenvoudige ;
- dan blijft er nog Alpeide , de vrouw van Erlebald , wiens afstamming niet gekend is (waarom niet de halfzuster van Karel de Eenvoudige ?) .

Waarom zou Alpaïdis van Hoegaarden ook geen natuurlijke dochter kunnen zijn ?

Maison Militaire du Roi

Tafel 12.

Die Könige von Frankreich (Karolinger) 843—987.

KARL II. der Kahle * 13. VI. 823 † 6. X. 877 (s. Bd. I. Taf. 2), Kg. der Westfranken 843 —¹) XII. 848 *Irmtrud*, T. d. Gf. Odo von Orléans, † 6. X. 869 —¹) 22. XI. 870 *Richardis*, T. d. Gf. Buwinus, † nach 877

1. *Judith* —¹) I. X. 856 *Ethelwolf* Kg. von England † 858 —¹) 858 *Ethelbald* † 860) —¹) 862 *Balduin* I. Gf. von Flandern † 879

1. LUDWIG II. der Stammler * 846 † 10. IV. 879, folgt 877 —¹) 862 ∞ *Ansgarde*, T. d. Gf. Harduin, † nach 879 —¹) 862/70 *Adelheid*, † nach 10. XI. 901

1. Karl *841/8 † 29. IX. 863 II. von Aquitanien 855 — 852 *N.*, Ww. d. Gf. Humbert

1. Karlmann † 874 Abt im Medardusklooster zu Soissons 866—873

1. Lothar † XII. 865 Abt in St. Germain

1. Irmfried
1. Hildegard
1. Gisela

1. Rotrud * 852
1. † Rothilde — *N.*

? Pippin † jung
? Drogo † jung

? Karl * 10. † 871

1. LUDWIG III. * 863 † 26. VIII. 882, folgt 879

1. KARLMANN * 866 † 12. XII. 884, folgt 879

1 Hildegard

2. Irmtrud — *N.*

2. KARL III. der Einfältige * 17. IX. 879 † 7. X. 929, folgt 898, abgesetzt 923 —¹) 907 *Frederuna* † 10. II. 919 oder 917 —¹) 919 *Edgiva*, T. d. Kg. Eduard von England, † nach 951

1. Irmtrud

1. Adelheid

1. Rotrud

2. LUDWIG IV. der Überseeische * um 921 † 10. IX. 954, folgt 936 — 939 *Gerberga*, T. d. deutschen Kg. Heinrich I., † 5. V. 984

natürl. Kinder: Arnulf, Drogo, Rotrud, B. von Laon, Alpais

1 Frederuna

1. Gisela

1. Hildegard

LOTHAR * 941 † 2. III. 986, folgt 956 — 960 vor 22. III. *Emma*, T. d. Kg. Lothar von Italien, † nach XII. 988

Mathilde * um 943 † 992/991 ∞ um 964 *Konrad* Kg. von Burgund † 19. X. 993

Karlmann * 945 † vor 953

Ludwig * 948 † 954 vor 10. IX.

Karl * 953 † 993/4 II. von Niederlothringen 978 — vor 919 *Adelheid*

Heinrich * u. † 953

LUDWIG V. * um 967 † 21./22. V. 987, Mitkg. 979, folgt 986 — 987 *Adelheid*, T. d. Fulco von Anjou

Otto † 18. XI. vor 990 Domherr zu Reims

natürl. Kinder: Arnulf * vor 963 † 5. III. 1021 Eb. von Reims 969—991, 999—1021

Richard † nach 991

Gerberga * um 915 † nach 27. I. 1010 — um 950 *Lambert* I. Gf. von Löwen † 12. IX. 1015

Otto * vor 995 † wohl 1012 II. von Niederlothringen 991

Ludwig * vor 969 † nach 995

Karl * 979

Adelheid (Irmgard?) † nach 1012 — *Albert* I. Gf. von Namur † vor 1011

Maison Militaire du Roi

De la part de Monsieur VANDEWOUDE
Archiviste du Palais Royal

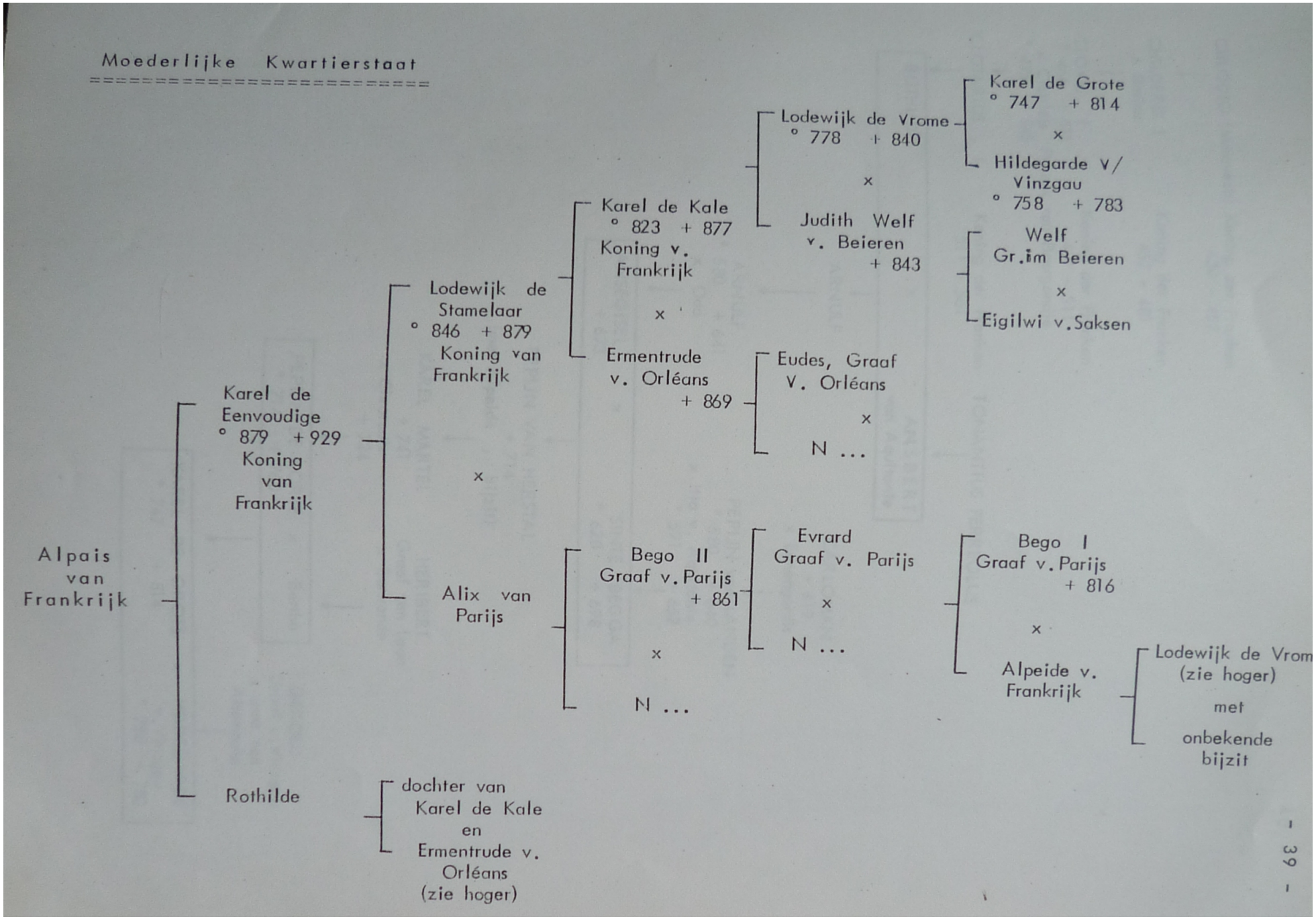
Moederlijke Kwartierstaat
Alpais van Frankrijk
Karel de Eenvoudige ° 879 + 929 Koning van Frankrijk
Rothilde
dochter van Karel de Kale en Ermentrude v. Orléans (zie hoger)
Lodewijk de Stamelaar ° 846 + 879 Koning van Frankrijk
x
Alix van Parijs
Karel de Kale ° 823 + 877 Koning v. Frankrijk
x
Ermentrude v. Orléans + 869
Bego II Graaf v. Parijs + 861
x
N ...
Lodewijk de Vrome ° 778 + 840
x
Judith Welf v. Beieren + 843
Eudes, Graaf V. Orléans
x
N ...
Evrard Graaf v. Parijs
x
N ...
Karel de Grote ° 747 + 814
x
Hildegarde v/ Vinzgau ° 758 + 783
Welf Gr.im Beieren
x
Eigilwi v.Saksen
Bego I Graaf v. Parijs + 816
x
Alpeide v. Frankrijk
Lodewijk de Vrom (zie hoger)
met
onbekende bijzit

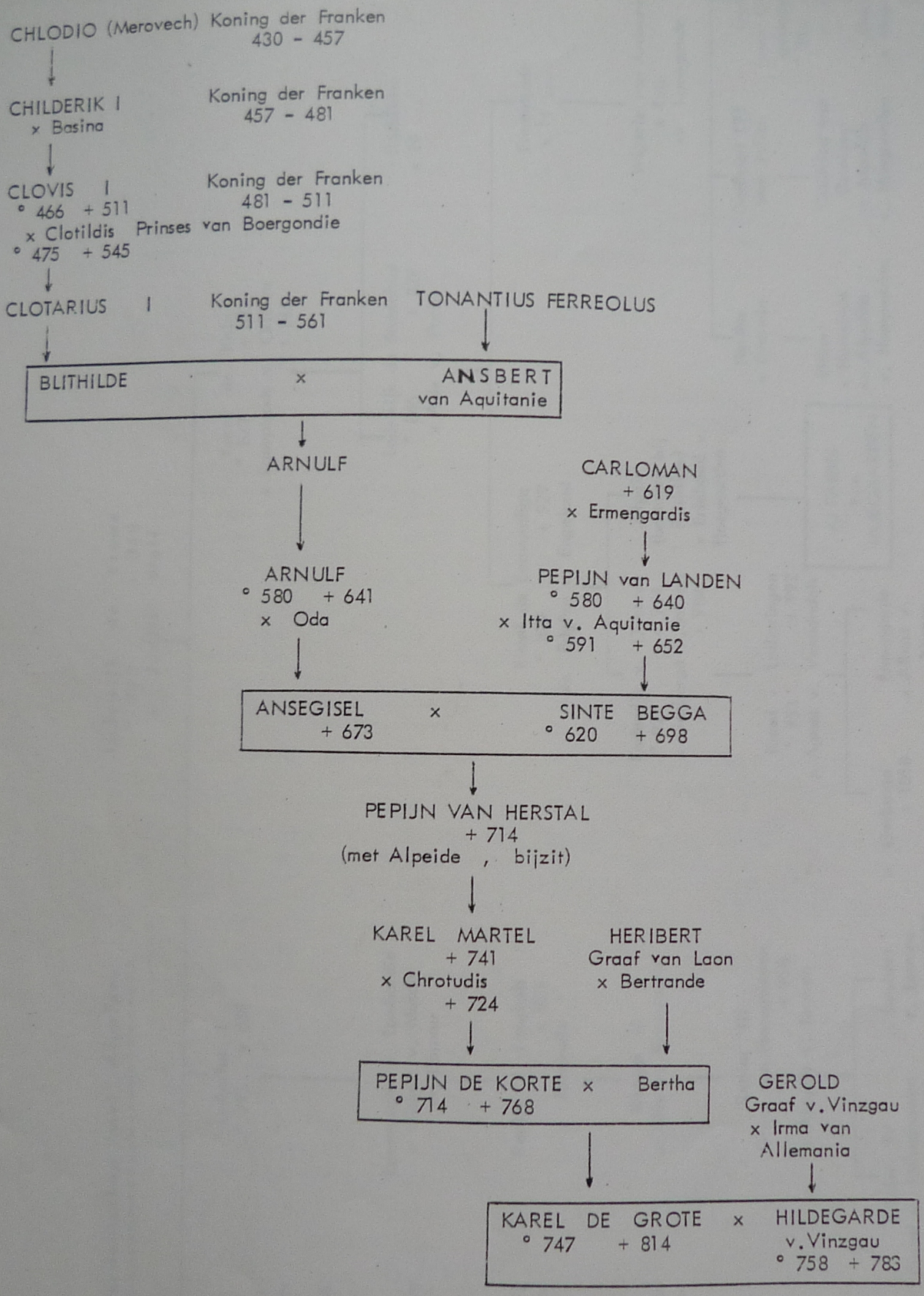
CHLODIO (Merovech) Koning der Franken 430 - 457
CHILDERIK I Koning der Franken 457 - 481
x Basina
CLOVIS I Koning der Franken 481 - 511
° 466 + 511
x Clotildis Prinses van Boergondie
° 475 + 545
CLOTARIUS I Koning der Franken 511 - 561
TONANTIUS FERREOLUS
BLITHILDE x ANSBERT van Aquitanie
ARNULF
CARLOMAN + 619 x Ermengardis
ARNULF ° 580 + 641 x Oda
PEPIJN van LANDEN ° 580 + 640
x Itta v. Aquitanie ° 591 + 652
ANSEGISEL + 673 x SINTE BEGGA ° 620 + 698
PEPIJN VAN HERSTAL + 714
(met Alpeide , bijzit)
KAREL MARTEL + 741
x Chrotudis + 724
HERIBERT Graaf van Laon x Bertrande
PEPIJN DE KORTE ° 714 + 768 x Bertha
GEROLD Graaf v. Vinzgau x Irma van Allemania
KAREL DE GROTE ° 747 + 814 x HILDEGARDE v. Vinzgau ° 758 + 783

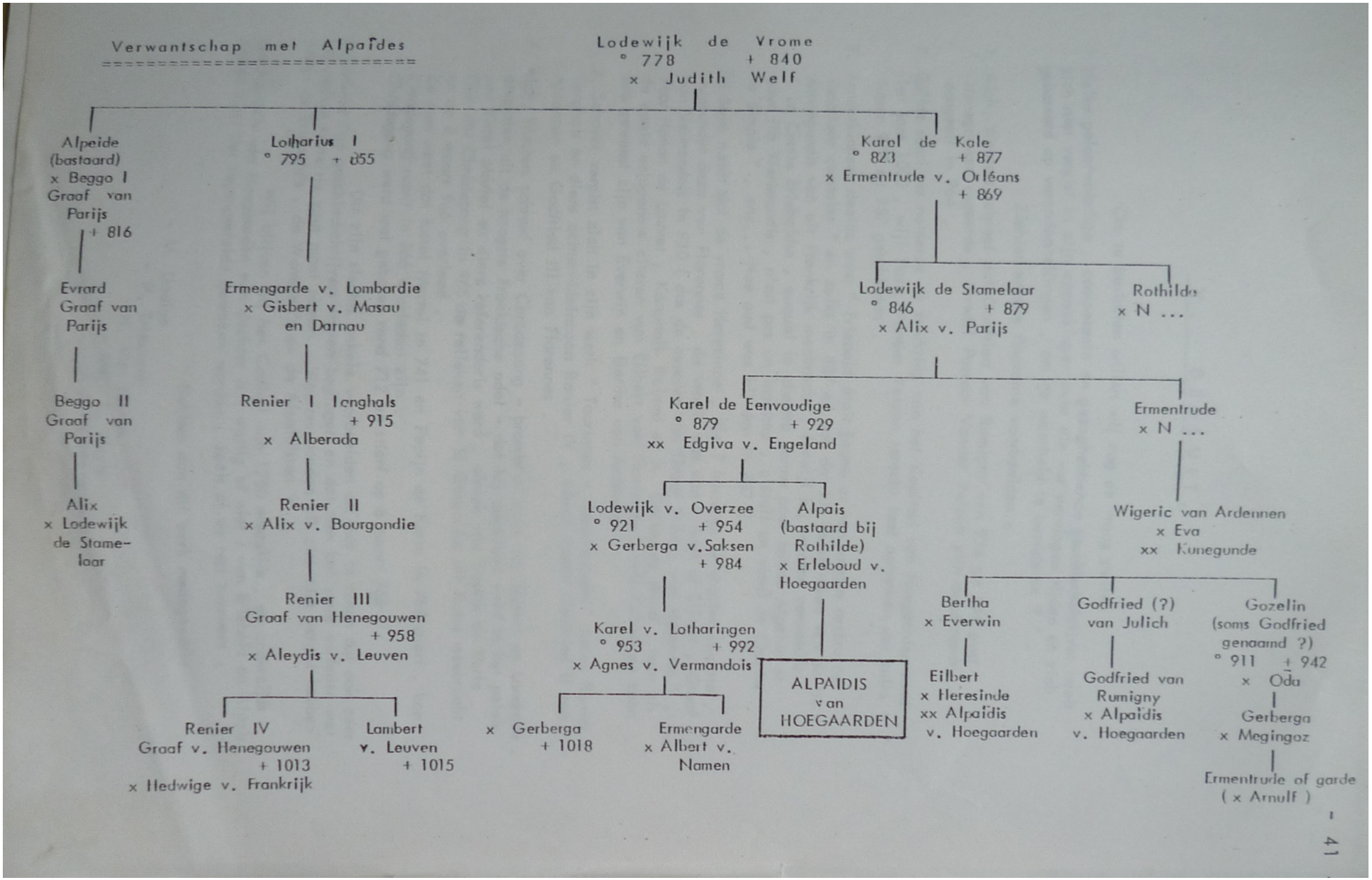
Verwantschap met Alpaïdes
Lodewijk de Vrome
° 778 + 840
x Judith Welf
Alpeide (bastaard) x Beggo I Graaf van Parijs + 816
Lotharius I ° 795 + 855
Karel de Kale ° 823 + 877 x Ermentrude v. Orléans + 869
Evrard Graaf van Parijs
Ermengarde v. Lombardie x Gisbert v. Masau en Darnau
Lodewijk de Stamelaar ° 846 + 879 x Alix v. Parijs
Rothilde x N ...
Beggo II Graaf van Parijs
Renier I Lenghals + 915 x Alberada
Karel de Eenvoudige ° 879 + 929 xx Edgiva v. Engeland
Ermentrude x N ...
Alix x Lodewijk de Stamelaar
Renier II x Alix v. Bourgondie
Lodewijk v. Overzee ° 921 + 954 x Gerberga v. Saksen + 984
Alpais (bastaard bij Rothilde) x Erleboud v. Hoegaarden
Wigeric van Ardennen x Eva xx Kunegunde
Renier III Graaf van Henegouwen + 958 x Aleydis v. Leuven
Karel v. Lotharingen ° 953 + 992 x Agnes v. Vermandois
Bertha x Everwin
Godfried (?) van Julich
Gozelin (soms Godfried genaamd ?) ° 911 + 942 x Oda
ALPAIDIS van HOEGAARDEN
Eilbert x Heresinde xx Alpaïdis v. Hoegaarden
Godfried van Rumigny x Alpaïdis v. Hoegaarden
Renier IV Graaf v. Henegouwen + 1013 x Hedwige v. Frankrijk
Lambert v. Leuven + 1015
x Gerberga + 1018
Ermengarde x Albert v. Namen
Gerberga x Megingoz
Ermentrude of garde (x Arnulf)

V. BESLUIT.

Om te besluiten willen wij nog de vraag stellen :

" Welke geloofwaardige , competente en gezaghebbende geschiedschrijver heeft zich niet vergist in zijn opzoekingen over die ver vervlogen tijden en zich gebaseerd op veronderstellingen , om de waarheid te benaderen ? " .

Ziehier enkele flagrante voorbeelden :

1. Alph. Wauters schreef dat Godfried van Rumigny van 974 tot 998 over Henegouwen regeerde , terwijl Pastoor Vander Velpen zijn dood reeds aangeeft in 964 .

2. Zelfde schrijver noteerde de stichting van het Kapittel van Hoegaarden rond het jaar 1000 , wijl Past. Vander Velpen terecht laat opmerken dat zulks tussen 977 en 987 geschiedde .

3. Vanderkindere deelde mee " Erlebald était jeune et non encore revêtu des fonctions comtales " en zulks in 887 en ook dat hij de relieken van de H. Monegundis van uit Frankrijk meebracht , terwijl hij tevoren vermeldde : " Le Comte Erlebaldus , auquel la chartre donne pour femme Alpaide et pour fils Werimundis , n'est pas un inconnu , c'était un vasal de Charles le Simple " , enz... Hoe oud was hij dan in 887 ?

4. De Seyn meldt dat de vrome Heresinde , die 7 kastelen of abdijen stichtte , waaronder deze van Florennes , de vrouw was van Eilbert of Tilbert , Graaf van Vermandois in 920 (dus de moeder van Graaf Eilbert van Florennes) , Waar Hanon de Louvet , Kanunnik Roland en X. Carton de Wiart , haar als de eerste echtgenote citeren van Eilbert van Florennes , wijl Eilbert de zoon zou geweest zijn van Everwin en Bertha van Ardennen .

5. J. Schayes vergist zich in zijn werk " Tourinnes - Beauvechain " tussen Renier I Langhals en diens achter-kleinzoon Renier IV , alsook tussen Godfried II van Ardennen en Godfried III van Florennes .

6. Alph. Wauters schreef over Chrodegang - broeder of zoon van Sigram en Landrade , gesproten uit de hoogste Frankische adel - dat hij opgevoed werd in het paleis van Karel Martel en diens referendaris werd , alsook van Pepijn de Korte . Ook dat Chrodegang in 965 de relieken van St Gorgonius uit Rome meebracht en op 6 maart 966 overleed .
Zo men weet dat Karel Martel in 741 en Pepijn de Korte in 768 stierf , kon Chrodegang nooit in 966 overleden zijn .
Chrodegang werd wel geboren rond 712 en stierf op 6 maart 766 .

Dit zijn slechts enkele voorbeelden om aan te tonen dat ook zeer geloofwaardige geschiedschrijvers fouten begingen en dat men het verre verleden met het nodige korreltje zout moet nemen . Waarom zouden zij zich niet vergist hebben tussen de Erlebald's , de Wermond's en de Alpaïdissen ?

Wij blijven bij het Codicil van 1780 enerzijds , en anderzijds dat Alpaïdis van Hoegaarden een dochter is (wettig of niet) van Erlebald en Alpais , zoniet moet het tegengestelde bewezen worden , zoals al de rest trouwens .

Hebben aan dit werk medegewerkt :
- M. Dodion
- P. Tritsmans
- H. Van Nerum
- Mej. L. Wuyts
- A. Veroeveren .

Navorsingswerk is nog nie ten einde. Steeds kom nieuwe

MONVMENTA GERMANIAE

HISTORICA

NDE AB ANNO CHRISTI QVINGENTESIMO
VSQVE AD ANNVM MILLESIMVM
ET QVINGENTESIMVM

AVSPICIIS

SOCIETATIS APERIENDIS FONTIBVS
RERVM GERMANICARVM MEDII AEVI

EDIDIT

GEORGIVS HEINRICVS PERTZ
SERENISSIMO BORVSSIAE REGI A CONSIL. REGIM. INT. BIBLIOTHECAE REGIAE PRAEFECTVS.

SCRIPTORVM

TOMVS IX.

HANNOVERAE MDCCCLI

Unveränderter Nachdruck 1968

ANTON HIERSEMANN STUTTGART

KRAUS REPRINT NENDELN

Hludovicus ymperator genuit Hlotharium Pipinum et Hludovicum Rotrudim et Hildegardim ex Yrmingardi regina, Karolum et Gislam ex Iudith ymperatrice.

Hlotharius ymperator genuit Hludovicum Hlotharium [a] et Karolum ex Hirmingardi regina.

Hludovicus rex genuit Karlomannum Hludovicum et Karolum ex Emma regina.

Karlomannus rex genuit Arnulfum regem.

Arnulfus rex genuit Hlodovicum ex Oda regina, Sendeboldum vero ex concubina.

Karolus imperator genuit ex Hyrmentrudi regina quattuor filios et totidem filias, id est Hludovicum Karolum Karlomannum et Hlotharium ✝ Iudith ∴ quoque et Hildegardim, Hirmintrudim et Gislam.

∴ de Iudith in prima pagina latius invenies [b].

Hludovicus rex genuit Hludovicum et Karlomannum et Hildegardim ex Ansgardi vocata regina, Karolum quoque postumum et Irmintrudim ex Adelheidi regina.

Karolus rex genuit ex Frederuna regina Hyrmintrudim, Frederunam, Adelheidim, Gislam, Rotrudim et Hildegardim; ex concubina vero Arnulfum, Drogonem, Roriconem et Alpaidim. Denique vero defuncta Frederuna regina, sibi sotiavit alteram in coniugium reginam nomine Otgivam, ex qua genuit filium eliganti forma Hludovicum nomine. Et postea ex regina Gerberga Hlotharium Karolum [c] Ludovicum et Mathildim ∴

HIC INCIPIT SANCTA PROSAPIA DOMNI ARNULFI COMITIS GLORIOSISSIMI FILIIQUE EIUS BALDUINI QUOS DOMINUS IN HOC SECULO DIGNETUR PROTEGERE. ✝

Quam Iudith prudentissimam ac spetiosam sociavit sibi Balduinus comes fortissimus in matrimonii coniugium. 863.

Ex qua genuit filium, inponens ei nomen sibi equivocum, videlicet Balduinum.

Qui Balduinus accepta uxore de nobilissima progenie regum ultramarinorum, sumpsit ex ea duos bonae indolis filios, quorum unum vocavit Arnulfum, fratrem vero eius Adelulfum.

Qui ultimus permittente Deo ab huius seculi sarcina ereptus, in monasterio sancti Bertini Christi confessoris noscitur esse sepultus. 933.

Si autem prolixioris temporis in hoc viveret spatio, gaudium permaximum suis foret et fortitudo.

Domnus vero Arnulfus comes venerabilissimus atque domino Iesu Christo amantissimus, prudentia eximius, consilio pollens, omni bonitate fulgens, ecclesiarum Dei perfectissimus reparator, viduarum orfanorum ac pupillorum piissimus consolator, omnibus in necessitate auxilium ab eo petentibus clementissimus dispensator [d].

Quid amplius? si centum ora linguasque quis haberet, eius benefitiorum dona nequaquam enarrare valeret.

Verum quia de millenis eius bonitatibus nullo modo sufficienter loqui valemus, pauca de plurimis dicemus.

Est namque monasterium in Conpendio palatio, in honore sanctae Dei genitricis Mariae dicatum, quod multis donariis ab eo est honoratum, videlicet in auro et argento et palliis.

Clericis vero inibi Domino servientibus nummorum copiam sepe distribuit largissimam.

Lectum nempe sanctorum Christi testium Cornelii ac Cypriani purissimo argento ab eo pondere decem librarum novimus esse decoratum.

Signum nobilissimum quod alio nomine campana dicitur, eidem sancto loco contulit. Non mirandum,

Quia vero iamdictus locus ab attavo suo ymperatore Karolo, qui Calvus dicebatur, mirifico opere omnino est fundatus.

Ipse namque iam predictus comes venerabilis Arnulfus accepit coniugem nomine Adelam, domni Heriberti comitis filiam [e] atque duorum Francorum regum, Odonis scilicet [f] atque Rotberti, neptem [4]. 934.

a) tharium *abscisum in cod.* b) *haec in margine scripsit Wilgerus, atramento nigriore quam reliqua, eodem quo crucem et totam prosapiam Arnulfi.* c) Karol *abscisum, alia manus plane aequalis in inferiore margine ueravit verba:* Et postea ex regina Gerberga . Hlotharium . Ludovicum . et Mathildim . *unde apparet, codicem iam paulo post quam exaratus fuit, ita mutilatum esse, ut nunc est. Ceterum constat, haec omnia inde ab* Et postea *ad* Ludovicum Ultramarinum pertinere, Karoli filium, Gerbergae maritum, *qui obiit a. 954. Pater eius Karolus Simplex obiit a. 929.* d) nsatur *abscisum supplevit Hermand.* e) comitis fi *abscisum.* f) scilic *abscisum.*

4) Le silence de notre auteur sur la prétendue guérison miraculeuse de la comtesse Adèle dans

AANHANGSEL

Navorsingswerk is nooit ten einde . Steeds komen nieuwe elementen aan het licht en juist dat strekt de wetenschap ter ere . Daarom willen wij in dit aanhangsel enkele aanvullingen en nabeschouwingen publiceren .

1. De moeder van Karel Martel (zie hiervoor bl. 4)

Via het ARA kregen wij kennis van een bijkomende kopij van een akte van 18 april 1787 , getekend en gezegeld door Kanunnik Dodémont (?) , die een tiende van het Kapittel ontving. Deze schreef o.m. " Alpaide, comtesse de Hougaerde fit bâtir vers l'an 698 ou 699 sur son propre fond une église qui fut dédiée à St.Gorgon et fonda quelques bénéfices sous le titre de prébendes " .

Deze Alpaïdis , moeder van Karel Martel en bijzit van Pepijn van Herstal , was door deze laatste in 687 reeds gerepudieerd. Zij kan misschien wel Gravin van Hoegaarden zijn geweest en er een eerste kerkje of kapel hebben laten bouwen, maar heeft niets te maken met de latere Gravin Alpaïdis , die het Kapittel stichtte. Zij was echter wel een voormoeder van onze Alpaïdis . Was dit kerkje of kapel misschien deze waarvan sprake op blz. 26 ?

2. Studiecommissie 1981 (zie bl. 10)

De oorspronkelijke groep van plaatselijke heemkundigen, die onmiddellijk na de bekendmaking van het Codicil deze in twijfel trok, wendde zich nadien tot meer ervaren navorsers, doch hun opdracht bestond erin, het jaartal 980 in geen enkel geval te aanvaarden, ondanks de bestaande dokumenten, maar wel 981 op eender welke mogelijke of onmogelijke wijze op te dringen , om politieke inzichten te bevredigen .

3. Het verouderde schrift (zie bl. 14)

Nopens de zaak van het verouderde schrift van het Codicil , verwijzen we naar verscheidene andere akten uit dezelfde periode , die in ons bezit zijn en waarvan het schrift nog onduidelijker en ouder voorkomt . Dus ...!
Deze akten zullen ten gepaste tijde tentoon gesteld worden .

4. De handtekeningen op het Codicil (zie bl. 15)

Tot zelfs de handtekening van de ondergeschreven mede -ondertekenaars werd betwist , als zijnde " niet deze van de belanghebbenden zelf " .
Vanzelfsprekend zijn het niet deze van de belanghebbenden, gezien het voorhanden zijnde Codicil slechts een kopij is van het oorspronkelijk dokument , zodat de tekst en de handtekeningen door dezelfde opsteller werden geschreven .

Er wordt zelfs beweerd dat een paar mede-ondertekenaars (Vandertaelen en Lowet) in 1780 nog niet bij de Geslachten zouden opgenomen geweest zijn .
Ook dit punt weerleggen wij met klem, door te verwijzen naar de huwelijksregisters van 1765 en 1773 , waarin duidelijk de huwelijken van beide betrokkenen met dochters uit het Sweertshuis staan vermeld en waardoor zij ambtshalve op dat ogenblik tot de Geslachten werden betrokken .

5. Het Sweerts-Cartularium (zie bl. 16)

Het is voor de weerleggers van het Codicil ook onduidelijk, dat in de schriften van Deken Peeters, die zich op de Pastorij van Hoegaarden bevinden, nergens sprake is van het Cartularium Sweerts of het Codicil .
Men moet echter weten dat Deken Peeters in 1741 overleed, terwijl het Codicil van 1780 dateert , terwijl het Sweertsboek pas na de oprichting der Geslachten begon (en dat was na de dood van Deken Peeters) .

A Hougarde, Païs et Diocese de Liege.

Alpaïde Comtesse de Hougarde fit bâtir vers l'an 699 ch. ou 699. sur son propre fond une Eglise qui fut dediée à S.te Gorgon. et fonda quelques benefices sous le titre de Prebendes.	Jean. Mathias Dodemont Prêtre Sujet de S. M. l'Empereur et Roy. Surcesseur de Barchon juridiction de chevatte, Paroisse de S.t Remi, District de Dalem autrichien. pourvu actuel.	L'Ecolatre de la Metropole de cologne est Spirituellement Prevôt et chef du chapitre de Hougarde et confere les benefices qu'on nomme Prebendes n'exigeant aucune residence personnelle.

N.o	Possessions en dismes.
1.	La disme de Boots, d'Eldin, Nerin et alle. grosses disme: trois chanoines intrus et qui s'arrogent le pouvoir de faire chapitre à Hougarde, se sont mis en possession des effets ci. dessus par une transaction frauduleusement faite avec la communauté de Hougarde au sujet d'un ancien procès et non decidé. de sorte que faute des connoissances qu'ils n'ont refusé ici je ne puis en faire le detail.

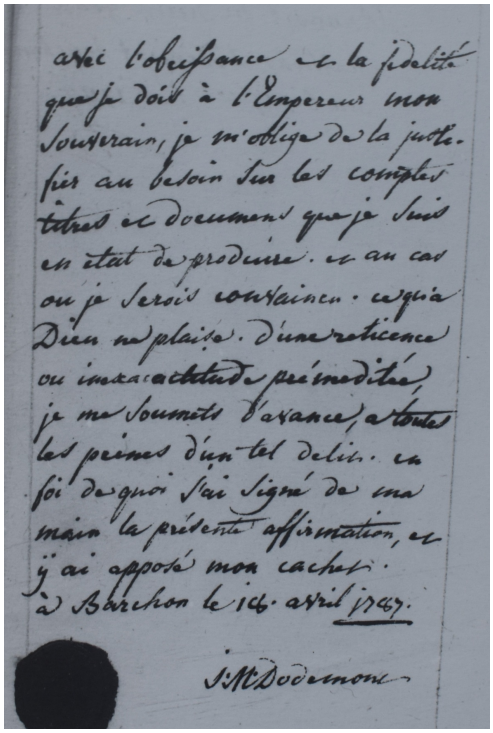
avec l'obeissance et la fidelité
que je doit à l'Empereur mon
Souverain, je m'oblige de la justi-
fier au besoin sur les comptes
titres et documens que je suis
en état de produire. et au cas
ou je serois convaincu. ce qu'à
Dieu ne plaise. d'une reticence
ou inexactitude préméditée,
je me soumets d'avance, a toutes
les peines d'un tel delit. en
foi de quoi j'ai signé de ma
main la présente affirmation, et
ij ai apposé mon cachet.
à Barchon le 16. avril 1787.
J.M. Dodemont

Alpaïde comtesse de Hougarde fit bâtir vers l'an 698 ou 699 sur son propre bien une Eglise qui fut dédiée à St. Gorgon et fonda quelques bénéfices sous le titre de Prébendes

Jean-Mathias Dodemont Prêtre sujet de S. M. L'Empereur Roij surceant de Barchon juridiction de Cheratte Paroisse de St. Remi, District de Dalem Autrichien

actuel

L'Ecolâtre de la Metropole de Cologne est essentiellement Prévot et chef du chapitre de Hougarde et confère les bénéfices qu'on nomme Prébendes n'exigent aucune résidence personnelle.

N°	possessions en Dîmes
1	La dîme de Boost (Bost) d'Elsin (Elst), Nerm et Alst (Aalst) grosses dîme, trois chanoines intrus et qui s'arrogent le pouvoir de faire chapitre à Hougarde, se sont mis en possession des effets ci-dessus par une transaction frauduleusement faite avec la communauté de Hougarde au sujet d'un ancien procès et non décidé, de sorte que faute des connaissances qu'ils m'ont refusées je ne puis en faire le détail.

---

avec l'obéissance et la fidélité
que je dois à l'Empereur mon
souverain, je m'oblige de la justi-
fier au besoin sur les comptes
titres et documents que je suis
en état de produire , et au cas
ou je serais convaincu, ce qu'à
Dieu ne plaise, d'une réticence
ou inexactitude préméditée
je me soumets d'avance, a toutes
les peines d'un tel délit, en
foi de quoi j'ai signé de ma
main la présente affirmation, et
ij ai apposé mon cachet,
à Barchon le 18 avril 1787
J.M. Dodemont

6. Het Gemeenteregister van 1837 (zie bl. 21)

Het onduidelijk cijfer " 980 " in de bijgevoegde tekst (dus zijnde van een andere hand) , werd eveneens in twijfel getrokken en mogelijk voor " 910 " gehouden .
Hoe kon Alpaldis , die toen nog niet eens geboren was , in 910 reeds tot de stichting van het Kapittel zijn overgegaan ?

7. De bevestiging door het ARA (zie bl. 24) .

De Commissie 1981 trachtte ons ook bij het ARA in ongenade te brengen , door valselijk te verklaren dat wij de akte van 980 door Notker gezegeld wilden laten doorgaan als de stichtingsakte van het Kapittel .

Wij herhalen hier dat het ARA niet het jaartal 980 als stichtingsjaar bevestigde , maar wel als jaar dat Notker de akte van St. Baafs zegelde (Jaar VIII na zijn benoeming) .

Maar juist dat jaar komt overeen met het stichtingsjaar van het Kapittel zoals klaar vermeld staat in de Notitiën over Alpaldis .
Vergt dit nog verder kommentaar ?

8. De " vervalste " stichtingsakte (zie bl. 25)

Om toch maar tot het jaartal 981 te kunnen komen, beroepen de betwisters van het Codicil zich op twijfelachtige afschriften uit de XVIe eeuw van een onvindbaar dokument van 1201/1202 , waarvan melding gemaakt werd in een oud missaalboek, gevonden in een donkere kamer tussen het kerkarchief, enz... (zie bl. 3) .
Daarin stond geschreven dat " Alpaldis de kerk stichtte ten tijde van Paus Callixtus , ten jare ons Heer's geboorte 240 (in andere afschriften 221 en 231) de 6e januari indictie 9 (zie kopij van dit afschrift hieronder , ons door het ARA verschaft) .

Een indictie was een tijdseenheid van 15 jaar , die aanving in 312 (volgens Strubbe) en in 313 (volgens Wauters) .
En zo vonden zij plots door een wonderbare en hemelse berekening het jaartal 981 (namelijk 312 + 660 "44 indicties x 15" = 972 + 9 = 981).
Of anders nog " 981 - 312 : 15 = 44 , rest 9 = indictie 9 " .
Wij geven hierover alleen de besluiten van bevoegde personen :

- Volgens het ARA : " De vele onwaarheden in deze tekst , de gefantazeerde datum : 6 januari 240 , indictie 9 , werden reeds door A. Wauters opgemerkt " .
- Wauters verwierp de akte doodgewoon, omdat ze vol stond van vrijwillige begane onzinnige fouten , gezien de indictietelling in 240 nog niet bestond en ook omdat Callixtus toen geen Paus was .
- Zelfs Pastoor Vander Velpen bekende in zijn bijdrage over Alpaldis en de Kapittelstichting, verschenen in E.S. jg. 38, nr 5/6, dat deze akte niet de fundatieakte was .
- Een Prof. in de geschiedenis van de hoge middeleeuwen uit de ULB , liet opmerken dat er in de IIIe eeuw nog lang geen sprake was van de Hertogen van Brabant (waarvan ook in de akte gesproken werd) , gezien deze titel pas in 1106 ontstond .

- Volgens Strubbe en Voet in hun Chronologie van de Middeleeuwen waren vergissingen in de indictiecijfers zeer normaal en frekwent . Zij wisselden op verschillende tijdstippen van het jaar en werden twijfelachtig en onbetrouwbaar vanaf 823 , terwijl dit aanleiding gaf tot willekeurige berekeningen , zodat sluitende bewijsstukken om zich op indictiecijfers te steunen , volledig ontbreken .

  Bijgevolg heeft " indictie 9 " als datering geen enkele waarde , zelfs niet bij herhaling , om " als element te dienen om het stichtingsjaar van het Kapittel plots te ontdekken " .

Eigen opmerkingen .

- Laat ons even veronderstellen dat de opsteller van de akte van 1201/1202 , de datum van 6 januari heeft willen doen samenvallen met deze van 6 januari 980 toen Notker investituur bekwam : wat dan ? ...
- En rekening houdend met het feit dat de geboortedag van Christus niet gekend is (25 december bij ons en 6 januari in het Oosten) , stellen wij de vraag : Op welke datum de 6de dag van het jaar zou vallen wanneer men de berekening met 25 december aanvangt ?

NEERLEGGING van het WITBOEK .

Een eksemplaar van dit werk werd neergelegd bij :

- De Koninklijke Bibliotheek van Belgie " Dienst van het Wettelijk Depot " te Brussel , onder het nummer D/1980/3004/1 .
- Het Ministerie voor Nederlandse Cultuur (Bibl.) .
- Het Algemeen Rijksarchief te Brussel .
- Het Provinciaal Gouvernement van Brabant .
- Het Gemeente-archief van Hoegaarden .
- Het Archief van het Bisdom Mechelen .
- Het Rijksarchief van Luik .
- De Bibliotheek van de Universiteit van Leuven .
- Het Archief der V Geslachten van Hoegaarden .

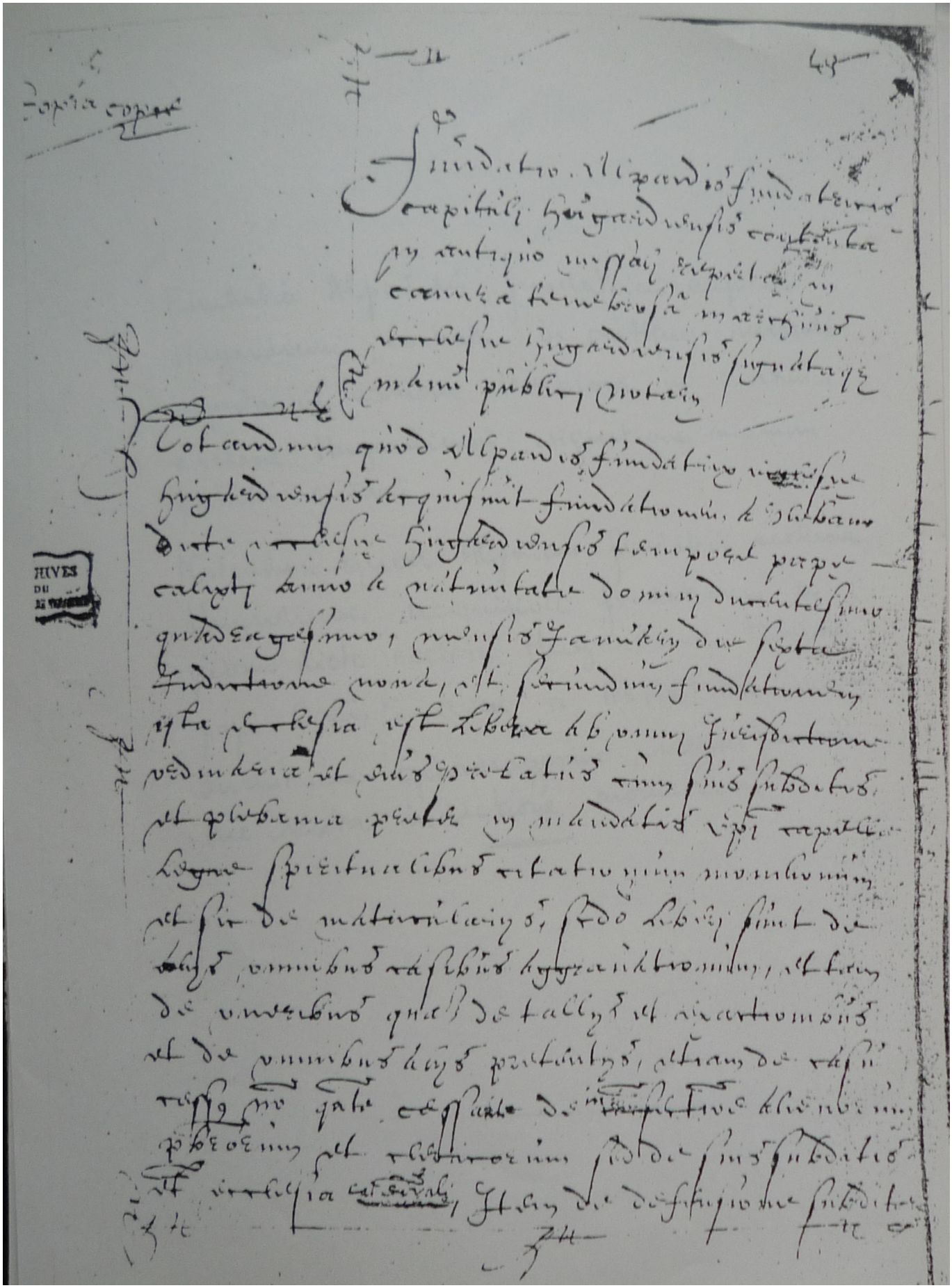

Fundatio Alpoidis fundatricis capituli Hugarditensis, contenta in antiqua missali reperta in camera tenebrosa in archivis ecclesie Hugarditensis, signataque manum publici notarii.

Notandum quod Alpoidis fundatrix ecclesie Hugarditensis acquisivit fundationem a plebano dicte ecclesie Hugarditensis, tempore pape Calixti anno a Nativitate Domini mucentesimo quadragesimo, mensis januarii die sexta indictione nona ...